रातो खबर

Ratokhabar weekly

साप्ताहिक

वर्ष ५, अङ्क २१, पूर्णाङ्क २१६ | २०७६ मङ्सिर ४ गते बुधबार | Wednesday, 20 Nov 2019 | www.eratokhabar.com | मूल्य रु. १०

पोखराबाट पत्रकार घिमिरे गिरफ्तार जनपत्रकार सङ्गठनद्वारा रिहाइको माग

पोखरा संवाददाता :

विप्लव नेतृत्वको नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी समर्थक रहेको भन्दै पत्रकार राजकुमार घिमिरेलाई प्रहरीले फेरि पक्राउ गरेको छ।

उनलाई जिल्ला प्रहरी कार्यालय कास्कीको टोलीले पोखराको पृथ्वीचोकबाट पक्राउ गरेको बताइएको छ। यसैबिच जनपत्रकार सङ्गठन नेपालका केन्द्रीय सदस्य, गण्डकी-धवलागिरी संयोजक ओम हमाल र अर्का केन्द्रीय ... बाँकी पृष्ठ ७ मा

छैटौँ पार्टी पुनर्गठन दिवस मनाउँदै नेकपा

■ **रातो खबर संवाददाता**/काठमाडौं

महान् जनयुद्ध र त्यसको नेतृत्व गरेको माओवादी पार्टीको वैचारिक, राजनीतिक र साङ्गठनिक सबै रूपले विसर्जन भएपछि २०६९ साल असारमा माओवादी धाराको पुनर्गठन भएको थियो । मोहन वैद्य 'किरण' को नेतृत्वमा गठित उक्त नयाँ धारा अगाडि बढ्न सकेन र प्रचण्ड-बाबुरामसँग रहँदाकै प्रवृत्तिगत समस्याहरू नयाँ पात्रहरूमा देखापरे। त्यसपछि २०७२ साल मङ्सिर ८ गते विप्लवको नेतृत्वमा पुनर्गठन प्रक्रिया जारी रह्यो। त्यसपछि मात्र जनयुद्धको विरासत गतिवान् हुन थाल्यो । नेकपाको आठौँ महाधिवेशनद्वारा 'एकीकृत जनक्रान्ति' कार्यदिशा पारित भयो। सोही कार्यदिशाअनुसार ने.क.पा. को नेतृत्वमा वैज्ञानिक समाजवादी क्रान्तिको काम अगाडि बढिरहेको छ। अर्को पक्ष के पनि छ भने २०५८ सालमा मङ्सिर ८ गते नै जनमुक्ति सेना औपचारिक रूपले घोषणा गरिएको थियो। त्यसकारण मङ्सिर ८ गते जनमुक्ति सेना दिवस पनि हो। जनमुक्ति सेना दिवस र पार्टी पुनर्गठन दिवस एकै दिन पर्नु सुखद संयोग मात्र होइन, त्यो विचारधारात्मक एकताले पैदा गरेको नियमित आकस्मिकता पनि हो।

छैटौँ पार्टी स्थापना दिवसलाई ने.क.पा. ले विभिन्न कार्यक्रमसहित मनाउने भएको छ ।

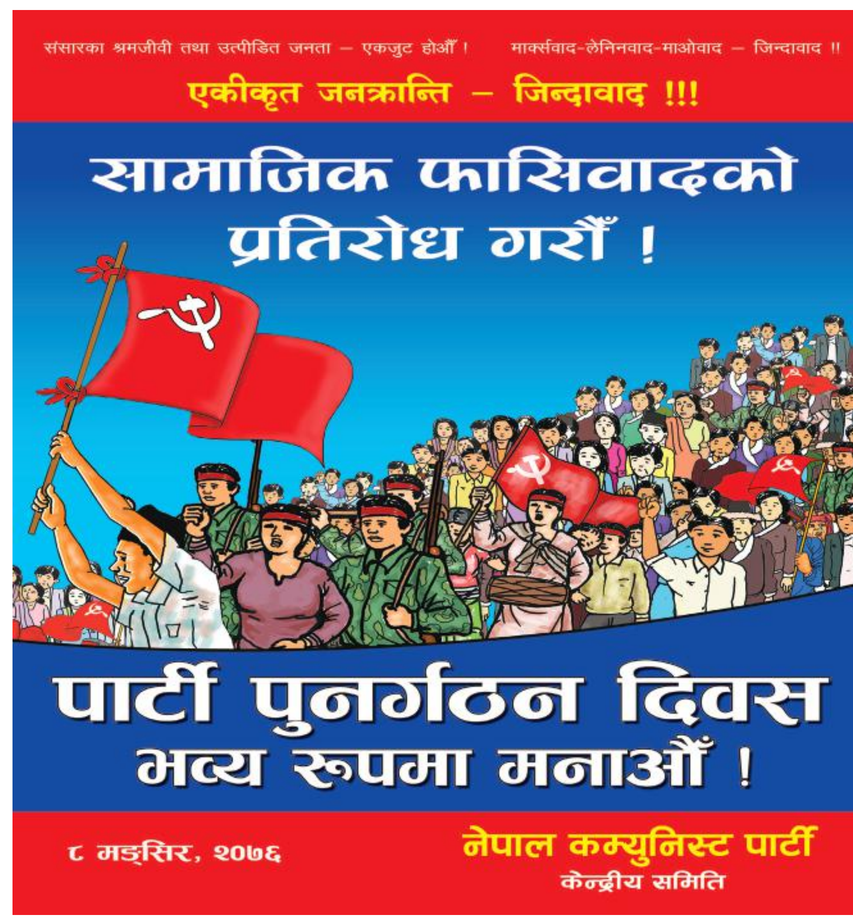

त्यसक्रममा पार्टीले पोस्टर र अपिल प्रकाशित गरेको छ। जनसमुदायलाई सम्बोधन गरिएको अपिलमा भनिएको छ, 'हाम्रानिम्ति यो सुखमय, पवित्र एवम् गौरवपूर्ण दिवस हो। यो सुखद दिवस हामी तपाईंहरूसँग मिलेर खुसी, उमङ्ग र भव्यताका साथ शुभकामना आदानप्रदान गर्दै मनाउन चाहन्छौँ।' पार्टीले यस वर्षको पार्टी पुनर्गठन दिवस विगतको भन्दा भिन्न परिस्थितिमा मनाउन लागिरहेको भन्दै सहिद, उनीहरूका परिवार, अस्थाका बन्दीहरू र घाइते कमरेडहरूको स्मरण गरिएको छ। केपी वली सरकारले ने.क.पा.लाई फागुन २८ गते प्रतिबन्ध लगाएको पहिलो वर्ष पार्टीले आफ्नो स्थापना दिवस मनाउन लागेको हो।

नेकपाले राष्ट्रियताको पहरेदार शक्तिका रूपमा आफूलाई उभ्याएको छ। हालै भारतीय साम्राज्यवादले सन् १८१६ मा इस्टइन्डिया कम्पनी सरकार र नेपालको बीचमा भएको सुगौली सन्धिको धज्जी उडाउँदै कालापानी, लिम्पियाधुरा र लिपुलेकलाई आफ्नो राजनीतिक नक्साभित्र पारेर प्रकाशित गरेपछि पार्टी देशभक्तिको आन्दोलनमा होमिएको छ। उसले वैज्ञानिक समाजवादी क्रान्तिले मात्र राष्ट्रियता, जनतन्त्र र जनजीविकाका समस्याहरूको समाधान गर्नसक्ने दाबी दोहोऱ्याएको छ। 'वैज्ञानिक समाजवाद मात्र सचेत एवम् श्रमिक जनताको नेतृत्व गर्ने व्यवस्था बाँकी पृष्ठ ७ मा

आस्थाका आधारमा गरिने गिरफ्तारी बन्द गर्न माग

काठमाडौँ : नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी निकट दलित मुक्ति मोर्चाले फरक राजनीतिक आस्था राखेकै कारण सरकारले नेकपा र उक्त पार्टी निकट जनवर्गीय सङ्गठनका नेता-कार्यकर्तालाई गिरफ्तार, धरपकड र यातना दिएको बताएको छ। मोर्चाका केन्द्रीय अध्यक्ष डम्बर विश्वकर्माले सोमबार प्रेस विज्ञप्ति जारी गर्दै फरक राजनीतिक आस्था राखेकै कारण सरकारद्वारा गिरफ्तार गरिएका आफ्नो पार्टी र ... बाँकी पृष्ठ ७ मा

उपचारमा शक्तिकेन्द्रको तानातान

काठमाडौँ : प्रम केपी वलीको दोस्रोपटक मिर्गौला प्रत्यारोपण गर्नुपर्ने वा नियमित डायलासिस गर्नुपर्ने चिकित्सकको सुझाव छ । यसपटक ... बाँकी पृष्ठ ७ मा

कालापानी–लिपुलेक मिचेका छैनौँ–चीन

■ **आशिष कुमार चौधरी**/काठमाडौँ

सीमा विवाद अध्ययन प्रतिवेदन तयार गर्न गठित सूर्यनाथ उपाध्याय टोलीको प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्न दबाब परिरहेको बेला सोही टोलीका सदस्य पुण्यप्रसाद ओलीले भारत र चीनले सन् १९५४ (वि.सं. २०११) मा नै लिपुलेकबाट अन्तरदेशीय व्यापार गर्ने आपसी सहमति गरेको खुलासा गरेका छन्। वि.सं. २०६५ मा भारतका विदेशमन्त्री जसवन्त सिंहको चीन भ्रमणका क्रममा लिपुलेकलाई व्यापारिक नाका भन्दै 'मिलन ... बाँकी पृष्ठ ७ मा

भारतीयद्वारा नेपालको प्रहरीचौकीमा बम विस्फोट

■ **रातो खबर संवाददाता**/काठमाडौँ

भारतले नेपालको भूभाग आफ्नो नक्सामा पारेको विरोधमा नेपालमा भारतीय कदमविरुद्ध आन्दोलन चर्किरहेको समयमा भारतीय नागरिकले रौतहटको इशनाथ नगरपालिका- ४ को मठिया प्रहरी चौकीमा बम बिस्फोट गराएका छन्। विस्फोटबाट एक प्रहरी जवान घाइते भएको बताइएको छ।

मङ्गलबार दिउँसो भएको विस्फोटमा परी घाइते हुनेमा प्रहरी जवान रञ्जितकुमार यादव छन् । उनको पाखुरामा चोट लागेको छ। विस्फोटबाट चौकीमा सामान्य क्षति भएको छ।

विस्फोटमा संलग्न एकजना भारतीय नागरिक र उनी सवार मोटरसाइकललाई प्रहरीले नियन्त्रणमा लिएको छ । पक्राउ पर्नेमा भारत बिहारको ढाका भन्ने स्थानका चन्दनकुमार रहेका छन्। उनले किन विस्फोट गराएका हुन् र उनलाई कसले परिचालन गरेको छ भन्ने खुलेको छैन। हाल नेपालमा भारतले कालापानीसहित नेपाली भूमि गाभिएको नक्सा सार्वजनिक गरेपछि भारतीय हस्तक्षेपकारी कदमविरुद्ध चर्को नाराबाजी भइरहेको बेला भारतीय नागरिकले नेपालको प्रहरीचौकीमा बम विस्फोट गराउनु रहस्यको विषय बनेको विश्लेषकहरूले बताएका छन्।

नेपालमाथिको भारतीय हस्तक्षेप अन्तर्राष्ट्रिकरण हुँदै
बेल्जियमको भारतीय दूतावासमा नाराजुलुससहित प्रदर्शन

■ **गोपाल गिरी**/काठमाडौँ

भारतीय साम्राज्यवादले नेपालको कालापानी, लिपुलेक र लिम्पियाधुरासहितको भूभागलाई आफ्नो देशको राजनीतिक नक्सामा राखेपछि संसारभर छरिएर रहेका नेपालीहरूले आआफ्नो स्थानबाट विरोध प्रदर्शन जारी राखेका छन्। यसैक्रममा बेल्जियमका नेपालीहरूले ब्रसेल्सस्थित भारतीय दूतावासमा भारतको उक्त कदमको विरोध जनाउँदै ज्ञापनपत्र बुझाएका छन् । ... बाँकी पृष्ठ ७ मा

उपचुनाव सशक्त बहिष्कार गर्ने नेकपाको निर्णय

■ **रातो खबर संवाददाता**/काठमाडौँ

- *जनतालाई चुनावमा सहभागी नहुन र प्रहरीलाई दमनमा नउत्रिन महासचिव विप्लवको अपिल*
- *सरकारी र सत्तामा सामेल पार्टीका गतिविधिमाथि प्रतिबन्ध*

नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीका महासचिव विप्लवले केपी वली सरकारले घोषणा गरेको उपचुनाव सशक्त बहिष्कार गर्ने पार्टीको निर्णय सार्वजनिक गरेका छन्। विज्ञप्ति जारी गर्दै महासचिव विप्लवले भारतीय साम्राज्यवादले नेपाली भूमि कब्जा गर्दा र मुलुकमाथि राष्ट्रघात हुँदा पनि साम्राज्यवादको विरोध गर्नुको सट्टा जनतालाई झुक्याउन र सामाजिक दलाल फासिवादी सत्ता सुदृढ गर्न उपनिर्वाचनको नाटक मञ्चन गरिएको प्रस्ट पार्दै सरकारले राष्ट्रियता, जनतन्त्र र जनजीविकाको सङ्घर्ष गर्ने सम्पूर्ण शक्तिलाई दमन गर्दै आएकाले केपी वली सरकारले घोषणा गरेको उपचुनाव सशक्त बहिष्कार गर्ने निर्णय पार्टीले गरेको प्रस्ट पारेका हुन्।

महासचिव विप्लवको विज्ञप्तिमा लेखिएको छ, 'वर्तमान सामाजिक फासिवादी सरकारले यही मङ्सिर १४ गते कथित उपनिर्वाचनको घोषणा गरेको छ। भारतीय साम्राज्यवादले नेपालको जमिन मिचेर नयाँ नक्सा सार्वजनिक गरेपछि त्यसका विरुद्ध देशभक्त जनता सडकमा उत्रिएका छन्। हाम्रो पार्टीले सबै देशभक्त शक्तिलाई उक्त सङ्घर्षमा उत्रिन पनि आह्वान गरिराखेको छ । आफूलाई ... बाँकी पृष्ठ ७ मा

कार्ल मार्क्स र समाजवादको बहस

देश/परिवेश

■ हेमन्तप्रकाश ओली 'सुदर्शन'

विषय प्रवेश

मार्क्स जन्मेको २०० सय वर्ष पूरा भएको छ। उहाँले जर्मनेली दर्शनशास्त्र, बेलायती राजनीतिक अर्थशास्त्र र फ्रान्सेली राज्यक्रान्तिद्वारा दीक्षित भएर साम्यवादी दलको घोषणापत्र प्रकाशित गरेको एक सय ७१ वर्ष भएको छ। हजारौँ वर्षको शोषणकारी संस्कृति र पाँच सय वर्षको आफ्नै उमेरले कटकटिएको पुँजीवादलाई २३ वर्षमै यसले ढाल्यो र फ्रान्सको पेरिसमा कम्युनका रूपमा सर्वहारा वर्गको शासन कस्तो हुन्छ भनेर देखाइदियो।

अनुभवको कमी र सर्वहारा वर्गको शासन अधिनायकत्वको ज्ञान नभएकाले ७२ दिनपछि पेरिस कम्युनले पराजय भोग्नुपऱ्यो र ऐतिहासिक बलिदान गर्नुपऱ्यो। आफ्नै अनुभवबाट सन् १९१७ मा अक्टोबर क्रान्ति विजयी भयो। युरोप र एसियाको पुलका रूपमा रहेको रुसी समाजवादी क्रान्तिले युरोप र एसियालाई आफ्नो विचारले छोप्यो। त्यसपछि एसियाको मङ्गोलियामा समाजवाद लागू भयो।

दोस्रो विश्वयुद्ध र त्यसपछि पूर्वी युरोपका पूर्वी जर्मनी, अल्बानिया, युगोस्लाभिया, चेकोस्लोभाकिया, रुमानिया, बुल्गेरिया र हङ्गेरीमा भएको क्रान्तिले बूढो पुँजीवादी युरोपलाई नराम्रोसँग हल्लाइदियो। हिटलर, मुसोलिनीजस्ता फासिस्टको अन्त्य भयो। युरोपभरि स्टालिन र बोल्सेभिक क्रान्तिको भयले पुँजीवादी-साम्राज्यवादी काँप्न थाले। एसियाको सबैभन्दा ठूलो साम्राज्यवादी जापान र उसको पाल्तु च्याङ्काइसेकलाई पराजित गरेर माओ त्सेतुङको नेतृत्वमा सन् १९४९ मा चीनमा समाजवादी क्रान्ति विजयी भयो। त्यसपछि भियतनाम, जनगणतन्त्र कोरिया (उत्तरकोरिया), क्युबा, कम्बोडिया इत्यादि मुलुकमा समाजवादी क्रान्ति सम्पन्न भए।

स्टालिनको मृत्युपछि साम्यवादी दोसल्लाधारी ख्रुस्चेभ आए पूर्वसोभियत सङ्घमा। उनले दिएको बिस्तारै लाग्ने विषले सन् १९९० मा सोभियत सङ्घकै विघटन भयो। त्यसपछि पूर्वीयुरोपका उल्लिखित समाजवादी देशमा पनि पुँजीवाद पुनर्स्थापना भयो। चीनलगायतउल्लिखित समाजवादी देशमा भने हिङ नभए पनि हिङ बाँधेको टालो बाँकी छ। ...क्रमशः पृष्ठ ३ मा

सम्पादकीय

कालापानीबाट साम्राज्यवादी सेना हटाऊ

नेपालको छातीमा भारतीय साम्राज्यवादी सेनाले निरन्तर परेड खेलेको ६० वर्ष पुग्न लागेको छ। आज देशभक्त, स्वाभिमान, स्वतन्त्रताप्रेमी, क्रान्तिकारी राष्ट्रवादी शक्ति र जनता भारतीय साम्राज्यवादबाट नेपाली भूमि अतिक्रमणका विरुद्ध जुरुक्क उठेको छ। सन् १९६२ देखि भारतीय साम्राज्यवादी सेनाले क्याम्प बनाएर नेपाली भूमि कालापानी अतिक्रमण गरेको विरोधमा आज सिङ्गो नेपाली जनमत सडकमा उत्रिएको छ तर प्रधानमन्त्री केपी शर्मा वली अस्पतालको बिस्तराबाट रुन्चे स्वरमा 'रोगी अभिव्यक्ति' दिइरहेका छन्। उनी सिङ्गो नेपाल खोज्ने नेपालीलाई कर्मकाण्डी जबाफ फर्काइरहेका छन् । सत्तासीन दलका नेताहरू आफ्नो साम्राज्यवादी मालिक रिसाउला कि भनेर डराईडराई, घोसेमुन्टो लगाएर बसेका छन् । उनीहरूलाई नेपाली भूमिमाथिको भारतीय साम्राज्यवादी हस्तक्षेप दुखेको छैन, सत्तास्वार्थ र कुर्सी दुखेको छ । यो नेपाली राष्ट्रियता, नेपाली स्वाभिमान र सार्वभौम-स्वतन्त्रताप्रेमी नेपालीको भावनामाथिको बज्रप्रहार हो । यसको खेद र निन्दा गर्नुपर्छ ।

चीनसँगको सीमायुद्धमा पराजित भएर भागेको भारतीय सेनाले नेपाली भूभाग कालापानी कब्जा गरेको ६० वर्ष पुग्न थालिसकेको छ तर पनि नेपाली शासकहरू कुर्सी र व्यवस्था जोगाउने ध्याउन्नमा भारतीय शासकहरूको पाउ पुजेर सीमामाथिको अतिक्रमणमा केही बोलिरहेका छैनन् । चीनबाट पराजित भएर भागेको भारतीय सेनाले महाकालीमा कब्जा जमाउँदा तत्कालीन राजा महेन्द्रले किन मौन समर्थन गरे ? वा निरङ्कुश पञ्चायती व्यवस्थाको समर्थन पाउनकै लागि भारतीय साम्राज्यवादी सेना हटाउने विषयमा किन पहल गरेनन् ? आफूलाई अब्बल राष्ट्रवादीको स्वघोषित पगरी गुथाउने दरबारियाहरू, पञ्चशासकहरू र राजामहाराजाहरू ब्वाँसोले शरीरमा आक्रमण गरिसक्दा पनि किन सन्चो मानेर बसे ? के उनीहरूलाई दक्षिणएसियाभरि नै अतिक्रमण गरिरहेको र हेर्दाहेर्दै लेन्डुपहरू जन्माएर स्वतन्त्र सिक्किम निल्ने भारतीय साम्राज्यवादी चालबारे कुनै ज्ञान वा अनुमान थिएन ? मानिलिऊँ, राजा महेन्द्रले त पञ्चायती व्यवस्थाको रक्षाका लागि बोलेनन् रे ! निरङ्कुशताका प्रतीक महेन्द्रपछिका सरकारहरूले किन कहिल्यै कालापानीबाट भारतीय सेना हटाउन पहल गरेनन् ? यसले देखाउँछ- नेपाली शासकहरू भारतीय साम्राज्यवादका दलाल थिए र छन् । जनदबाबपछि उनीहरू रुन्चे स्वरमा लुते कुकुर कुइँकुइँ गरेझैँ गर्छन् र जनआवाज मत्थर पार्न अनेक भ्रम छर्छन् । जनदबाब कम हुँदै गएपछि फेरि लम्पसार पर्छन् र भारतभक्ति गर्छन् । शासकहरूको यही अवस्था र मनोदशा बुझेरै भारतले नेपालको भूगोल मात्र होइन, राजनीति, अर्थतन्त्र, संस्कृति सबै क्षेत्रमाथि हस्तक्षेप र अतिक्रमण गरिरहेको छ। यो निन्दनीय र खेदजनक छ।

विगतमा पनि नेपालका कम्युनिस्ट क्रान्तिकारीहरूले नै भारतीय साम्राज्यवादको चौतर्फी हस्तक्षेप र आक्रमणका विरुद्ध निरन्तर आवाज उठाइरहेका हुन् । अहिले पनि नेकपाले राष्ट्रियता, जनतन्त्र र जनजीविकाको विषय उठाएर एकीकृत जनक्रान्ति गरिरहेको छ । कम्युनिस्टहरू स्वभावैले अन्तर्राष्ट्रियतावादी हुन् । यसमा उनीहरू गौरव गर्छन् । उनीहरू सीमारहित राज्य निर्माणका लागि अहोरात्र लागिरहेका छन् तर संसारमा विस्तारवाद र साम्राज्यवादको अस्तित्व रहेसम्म कम्युनिस्टहरू नै सबैभन्दा बढी देशभक्तहरू पनि हुन् । भारतीय साम्राज्यवाद सुगौली सन्धिका प्रावधानसमेत लत्याउँदै कालापानी, लिम्पियाधुरा, लिपुलेकलगायत नेपाली भूमि अतिक्रमण गरिरहेको छ । देशभक्त नेपाली जनता र योद्धाहरूको असहमति हुँदाहुँदै केही थान चन्द्रशेखर पाध्याहरू अर्थात् नेपाली लेन्डुपलाई प्रयोग गरेर तत्कालीन शासकहरूले नेपाली भूमि लुटाउँदै राष्ट्रघाती, असमान र बदनाम सुगौली सन्धि गरेका थिए ब्रिटिस-भारतीय शासकहरूसँग । आज भारतले त्यो सन्धिलाई समेत लत्याइरहेको छ । भारतबाट ब्रिटिस शासक फिर्ता भएपछि सुगौली सन्धि स्वतः निष्प्रभावी बन्नुपर्ने थियो तर भारतीय शासकहरू पुर्ख्यौली उपहार र नासोका रूपमा अतिक्रमणकारी ब्रिटिसपथमा हिँडिरहेका छन् । भारतीय शासकहरू नेपालमाथिको असमान, अपमानजनक र राष्ट्रघाती सुगौली सन्धिले निर्धारण गरेको महाकालीदेखि पूर्वको भूमि नेपालको हुने प्रावधानसमेत अटेर गरेर कालापानी, लिपुलेक, लिम्पियाधुरालगायत क्षेत्रलाई आफ्नै ठान्ने मूर्खता गर्छन् भने नेपाली भूमिमा उठिरहेको सुगौली सन्धिअघिको सम्पूर्ण नेपालसहितको विशाल र बृहत् नेपालको माग अझ व्यापक बन्दैन र बन्नु हुँदैन भन्ने के छ ? कालापानीबाट भारतीय सेना फिर्ता भएन र नेपालका मिचिएका जमिन फिर्ता गर्न मानेन भने नेपालीहरूले सुगौली सन्धिअघिको विशाल नेपालको माग जोडदार रूपमा उठाए भने भारत के गर्छ ?

भारतीय साम्राज्यवाद दक्षिणएसियामा मिचेर, पेलेर हेपेर जाने स्वभावको छ। उसले पाकिस्तानलाई रुवाएको छ। भर्खरै कास्मिर-लद्दाख निलेको छ। हिजो सिक्किम निल्यो। उता बङ्गलादेशलाई तड्पाइरहेको छ । श्रीलङ्का सधैँ भारतबाट आजित छ । चीन त अजातशत्रुजस्तै भइहाल्यो । नेपाललाई सुगौली सन्धिदेखि नै खाइरहेको छ। मिचिरहेको छ। शोषण गरिरहेको छ। त्यसैले स्वाभिमान नेपालीहरू सधैँ भारतीय साम्राज्यवादी नीति र हस्तक्षेपका विरुद्ध छन् ।

साम्राज्यवाद अत्यन्त क्रूर हुन्छ । अमेरिकी साम्राज्यवादले दक्षिणकोरियालगायत दर्जनौँ मुलुकमा याङ्कीहरू तैनाथ गरेर विश्वमा दबदबा कायम रहेको देखाउने धृष्टता गरेझैँ भारतीय साम्राज्यवाद त्यही सिको गरिरहेको छ। जनगणतन्त्र कोरियाली जनताले लाखौँको सङ्ख्यामा बलिदान गरेर पनि जापानी र अमेरिकी साम्राज्यवादी सेना लखेटेर मुलुकको रक्षा गरेझैँ नेपाली जनताले पनि सोच्नुपर्छ। नेपाल सरकारले भारतीय शासकहरूबाट प्रभावित भएर आजसम्म लिम्पियाधुरा, लिपुलेकलाई नेपालको नक्साभित्र पारेको छैन । त्यसलाई तत्काल नेपालको नक्साभित्र पार्नुपर्छ।

जनताहरू विप्लव आऊ, कालापनी, लिपुलेक र लिम्पियाधुरा बचाऊको नारा लगाइरहेका छन् । नेकपा सडकमा छ तर साम्राज्यवादको पिट्ठु फासिवादी वली सरकार कालापानीबाट सेना हटाउने पहल गर्नुको साटो राष्ट्रियता रक्षाको माग गर्दै आन्दोलन र सङ्घर्ष सञ्चालन गरिरहेको नेकपाका नेताहरूलाई गिरफ्तार गरेर नाङ्गो रूपले साम्राज्यवादको चाकरी गरिरहेको छ। घरमा पालेको कुकुरले मालिकलाई टोकेर पराईसामु पुच्छर हल्लाएको जस्तो गरिरहेको छ वली सरकार । नेपाली जनताले यस्तो राष्ट्रघाती कदमको विरोध गर्नुपर्छ र राष्ट्रियताको विषयलाई अन्तर्राष्ट्रियकरण गर्नुपर्छ । भारतीय सामज्यवादी हस्तक्षेपविरुद्ध कास्मिरका विषयमा पाकिस्तान राष्ट्रसङ्घ र अन्तर्राष्ट्रिय अदालत गएको छ। हामी पनि जान ढिला गर्नु हुँदैन।

लेखकहरूलाई सूचना

१. समसामयिक विषयका लेखरचना Preeti font मा टाइप गरेर ratokhabar@gmail.com मा पठाउनुहोला
२. अन्य सञ्चारमाध्यममा प्रकाशित वा प्रकाशनार्थ पठाएका रचना रातो खबरमा प्रकाशित गरिनेछैन कुनै पुस्तकमा प्रकाशित रचना नपठाउनुहोला
३. १२ देखि १५ सय शब्द नबढाईकन रचना पठाउनु पर्नेछ अन्यथा छाँटकाट गर्न सकिनेछ
४. अप्रकाशित रचना फिर्ता गर्ने प्रावधान छैन
५. प्रकाशित रचनाको राजनीतिक, वैचारिक तथा वैयक्तिक जबाफदेही लेखकमै हुनेछ

– **रातो खबर साप्ताहिक**

गताङ्कमा बाँकी :

राज्यसत्ताको उत्पत्ति, विकास र जनसत्ता

२०५५/५६ बाट घोषित जनसत्ताहरु जन्मिन थाले । २०५६ बाट रोल्पा, रूकुमहरुमा जनसत्ताहरु खुलेआम घोषणा भए । २०५८ पछि स्वायत्त प्रदेश स्तरका जनसरकारहरु बनाउने क्रम सुरू भयो । यसै क्रममा रोल्पाको कुरेली उपाबाङमा २०५८ शरदतिर क्रान्तिकारी जनपरिषद् नेपालको घोषणा भयो । यो स्थानीय जनसत्ताहरुको जगमा घोषणा गरिएको केन्द्रीय सत्ताको संरचना थियो ।

सन्तोष बुढा

५. उत्तरसाम्राज्यवादको सत्तासम्बन्धी विकसित चरित्र

विश्वमा अहिले करिब सवा दुई सय राष्ट्रहरूमध्ये आधाभन्दा बढी अविकसित र साना राष्ट्रहरू छन् । ती राष्ट्रहरू अहिले पुँजीवादको चपेटामा छन् । ती कुनै न कुनै रूपमा अधीनस्थ वा नवऔपनिवेशिक, अर्धऔपनिवेशिक अवस्थामा छन् । तिनलाई अधीनस्थ बनाइराख्न साम्राज्यवादले धेरै पक्षमा आफूलाई विकसित गरेको छ । दर्शनमा आदर्शवादी द्वैतवाद आजको साम्राज्यवादी दर्शन हो । यो सारसङ्ग्रहवादी खिचडी दर्शन हो । यसले अध्यात्मवाद र भौतिकवादको 'फ्युजन' गर्न खोजेको छ । यसअनुसार उसले केही साम्यवादी नियमहरू पुँजीवादी व्यवस्थामा लागू गर्न सजिलो बनाएको छ । यसले विचारमा 'बहुलवाद', राजनीतिमा 'संसद्वाद', सत्तामा 'भागबन्डा', सङ्घर्षमा 'सम्झौता-समन्वय, षड्यन्त्र र धोखा', अर्थराजनीतिमा 'निगम पुँजीवाद र समन्वयवाद' लागू गरेको छ । यो अहिलेको साम्राज्यवादको विकसित चरित्र हो । राजनीतिमा संसद्वाद र संसदीय व्यवस्थालाई गणतन्त्र, लोकतन्त्र, धर्मनिरपेक्षता, आवधिक चुनाव, मानवअधिकार, समानुपातिक, समावेशी, सङ्घीयताजस्ता लोकप्रिय नाराहरूको जलप लगाउँदै साम्राज्यवादले पुँजीवादलाई रङ्गीचङ्गी र हराभरा देखाएर जनतालाई भ्रम दिने नीति अख्तियार गरेको छ। यो पुँजीवादी रङ्गीचङ्गीमा हाम्रा कतिपय भूपू माओवादी नेताहरू पुँजीवादको नयाँ संस्करणका रूपमा आधुनिक संसद्वादका असल नोकर बन्न पुगेका छन् । सायद यो 'साम्राज्यवादी अस्त्र' नेपालमा मात्र नभएर संसारभरीका नेपालजस्ता अविकसित र पिछडिएका गरिब राष्ट्रहरूमा प्रयोग भइरहेको छ र त्यहाँका पिछडिएका जाति र समुदायहरू यसको दरिलो सिकार भइरहेका छन् ।

६. नेपालमा राज्यसत्ताको अवस्था

समाज विकास र राज्यसत्ताबारे माथिको अवधारणालाई पछ्याउँदा नेपालमा आधुनिक नेपाल राज्य बन्नुपूर्व बाईसे, चौबीसे राज्यलगायत यहाँ झन्डै ६ दर्जन ससाना सामन्ती रजौटा तथा भुरेटाकुरे राज्यहरू थिए । तिनलाई गोरखाका राजा पृथ्वीनाराण शाहले गोरखाको सामन्ती राज्य विस्तार गर्ने क्रममा एउटै नेपाल राज्यमा गाभे र एउटै नेपाल राज्यको स्थापना गरे । यसै क्रममा पूर्वमा टिस्टा र पश्चिममा काँगडा, दक्षिणमा लखनउको गौमती नदीसम्म विस्तार भएको गोरखा राज्य अङ्ग्रेजको इस्ट इन्डिया कम्पनी फौजसँग पराजित भएर सन् १८१६ मा भएको सुगौली सन्धिपछि अघोषित रूपले नेपाल अङ्ग्रेजको उपनिबेश बन्न पुग्यो । यो सन्धिले भौगोगिक हिसाबले नेपाललाई पूर्वमा मेची, पश्चिममा महाकाली नदी, दक्षिण तराईका सीमित भूभाग र उत्तरमा हिमाल यी चार किल्लाभित्र खुम्च्याइदियो । दोस्रो, नेपालमा अघोषित रूपले अङ्ग्रेजको उपनिबेश कायम हुन पुग्यो । यस घटनाले नेपालका शासकहरू कहिल्यै पनि दलालीबाट मुक्त हुन सकेनन् । यो परिघटनाले नेपालमा परम्परागत ढङ्गले सामन्तवादले सामन्तवादी प्रक्रिया पूरा गरेर प्रगतिशील पुँजीवादमा प्रवेश गर्न पाएन । त्यसै बेलादेखि नेपालमा दलाल पुँजीवाद भित्रियो र दलाल पुँजीवाद पञ्चायती व्यवस्था रहँदासम्म सुषुप्त अवस्थामा रह्यो तर संसदीय व्यवस्थाको स्थापनापछि यसले अरू मौलाउने मौका पायो। राजतन्त्रको अन्त्यपछि त खुलेआम नेपालमा दलाल पुँजीवादको हालीमुहाली नै चल्यो । दलाल राज्यसत्ताको खुला आगमन नहुँदासम्म नेपालमा सामन्ती शाहवंशीय राजाहरूको हातमा शासन व्यवस्था रह्यो । लामो समय करिव अढाइ सय वर्षको राजतन्त्रात्मक राज्यसत्तालाई दस वर्षको माओवादी जनयुद्धले विस्थापित गर्न सफल त भयो, स्थानीय रूपमा जनसत्ताहरूको निर्माण गर्दै समानान्तर जनसत्ताहरू सञ्चालन गर्ने तहसम्म त सफल रह्यो तर पुरानो सत्तालाई पूर्ण रूपमा कब्जा गरी जनताको सत्ता स्थापना गर्न भने असफल रह्यो। यो दस वर्षको जनयुद्धको विडम्बना रह्यो । अहिले नेपालमा दलाल पुँजीवाद हाबी भएको छ। सामन्ती राज्यसत्ताका अवशेषहरू पनि कायमै छन् । यी दुईटाको खिचडी रूप अहिले भद्दा रूपको घोर आत्मसमर्पणवादी दलाल पुँजीवादी राज्यसत्तामा देखापरेको छ । गएको चुनावले यसको रूप 'सामाजिक दलाल पुँजीवाद' मा उदाङ्गो पारिदिएको छ।

७. नेपालमा जनसत्ताको उदय र यसको विकासप्रक्रिया

'नेपालको क्रान्तिकारी राजनीतिमा जनसत्ताको निर्माण इतिहासकै पहिलो परिघटना हो । प्रतिक्रियावादी राज्यसत्ताविरुद्ध अनेकौँ विद्रोहरू भए पनि श्रमजीवी जनताको सत्ता यसअघि कहिल्यै गठन हुन सकेको थिएन। माओवादी पार्टीको नेतृत्वमा सञ्चालित जनयुद्धमा मात्र यो सम्भव बन्यो। यद्यपि गौरवपूर्ण जनयुद्धबाट सङ्गठित जनसत्ता विजयको नजिक पुग्दै गर्दा तत्कालीन नेतृत्व गुटको विचलनका कारण जिघटन हुन पुग्यो।'

–(**जनसत्ताका निर्देशिका पेज २८ बाट**)

साँच्चै नै नेपालको इतिहासमा जनसत्ताको गठन र पुनर्गठन एउटा ऐतिहासिक परिघटना बन्न पुगेको छ । नेपालमा पुरानो राज्यसत्ताका विरुद्ध पटकपटक विद्रोहहरू हुँदै आएका छन्। हालसम्मका विद्रोह र आन्दोलनहरूले पूर्ण सफलतासम्म पुग्न सकेका छैनन् । आंशिक सुधारका परिघटनासम्म आई सम्झौतामा टुङ्गिएका इतिहास छन्। त्यो पनि धोकापूर्ण र हरेकपटक वैदेशिक हस्तक्षेपमा टुङ्गिएका छन् । २००७ सालको विद्रोह राणा शासनको अन्त्य गर्दै दिल्ली सम्झौतामा टुङ्गियो। २०२८ को झापा विद्रोहलाई निर्ममतापूर्वक दमन गरेर दबाइयो । २०३५/३६ को विद्यार्थी आन्दोलनबाट सुरु भएको आन्दोलनलाई जनमत सङ्ग्रहमा लगेर टुङ्ग्याइयो । यो पनि अघोषित दिल्ली निर्देशित षड्यन्त्र नै थियो। २०४६ सालको आन्दोलनलाई पनि दिल्लीकै सीधा नियन्त्रणमा राजा र संसद्वादी दलहरू तत्कालिक वाममोर्चा र नेपाली काङ्ग्रेसबीच सम्झौता गरी 'संवैधानिक राजतन्त्र र बहुदलीय संसदीय व्यवस्था' मा ल्याएर टुङ्ग्याइयो । यसपछि नयाँ समीकरणमा बनेको राजा र संसद्वादीहरूको साझेदारी सत्ताका रूपमा आएको २०४७ पछिको 'राजतन्त्रात्मक संसदीय व्यवस्था' का विरुद्ध तत्कालीन नेकपा (माओवादी) ले २०५२ साल फागुन १ देखि जनयुद्धको सुरुआत गर्‍यो । यो पुरानो राज्यसत्ताको अन्त्य गर्दै नेपालमा नयाँ जनवादी राज्यसत्ता स्थापना गर्ने उद्देश्यसहित गरिएको थियो । यसै क्रममा २०५४ सालमा भएको स्थानीय निर्वाचन सशक्त बहिष्कार गरेर धेरै गाउँहरूमा पुरानो सत्ताका स्थानीय निकायहरू खाली गर्न माओवादीको बहिष्कार कार्यक्रम सफल रह्यो र धेरै गाविसहरूमा आंशिक खाली भए । यही खाली भएका गाविसहरू जहाँ पुरानो सत्ता शून्यताको अवस्था सिर्जना भयो । त्यहीँबाट स्थानीय रूपमा जनसत्ताको सुरुआत भयो। यो जनसत्ता बिस्तारै विस्तार हुँदै आधारइलाकाहरूमा फैलियो र २०५५/५६ बाट घोषित जनसत्ताहरू जन्मिन थाले । २०५६ बाट रोल्पा, रुकुमहरूमा जनसत्ताहरू खुलेआम घोषणा भए । २०५८ पछि स्वायत्त प्रदेश स्तरका जनसरकारहरू बनाउने क्रम सुरु भयो । यसै क्रममा रोल्पाको कुरेली उपाबाङमा २०५८ शरदतिर क्रान्तिकारी जनपरिषद् नेपालको घोषणा भयो । यो स्थानीय जनसत्ताहरूको जगमा घोषणा गरिएको केन्द्रीय सत्ताको संरचना थियो । यसपछि आधारइलाकाहरूमा जनसत्ताले वास्तविक सत्ताको अभ्यास गर्दै जनताका स्थानीय आवश्यकताका सबै कामहरू गर्न सुरु गर्‍यो भने अरू विशाल क्षेत्रमा हस्तक्षेपमूलक सत्ता, द्वैधसत्ताहरू र सहरी तथा श्वेतइलाका जहाँ हाम्रो सङ्गठनात्मक अवस्था कमजोर छ ती क्षेत्रहरूमा प्रचारात्मक सत्ताहरू सञ्चालन भए। कुलमा पुरानो सत्ता र पत्रकारहरूले नै भन्दै आएका ८० प्रतिशत भूभागहरूमा माओवादी सत्ताको प्रभाव र नियन्त्रण कायम हुन गयो। यसको सुरक्षा जनमुक्ति सेना र जनमिलिसियाहरूले गरिरहेका थिए। यसैको जगमा नै समानान्तर सत्ता कायम हुन पुगेको थियो। यसको कारणले नै तत्कालीन नाकाम हुन पुगेको पुरानो सत्ता वार्ता, युद्धविराम र शान्तिप्रक्रियामा माओवादीसँग साझेदारी सत्ता चलाउन बाध्य भएको थियो तर तत्कालीन पार्टीका मूल नेतृत्व कमरेड प्रचण्ड र बाबुराम भट्टराईहरूले साम्राज्यवादसामु आत्मसमर्पण गरिसकेपछि जनयुद्धको विजय प्रक्रियामा गत्यावरोध पैदा भयो । जसले गर्दा जनसत्ताले पूर्णता प्राप्त गर्न सकेन। यसमा पनि बाह्य शक्तिकेन्द्रहरूले ठूलो षड्यन्त्र गरे। उनीहरूले प्रचण्ड बाबुरामलाई पद र पैसामा किने । जनयुद्धको समापन गर्न लगाए र जनसत्ताहरूको बिनाकुनै पार्टी निर्णय एकलौटी मानोमानी ढङ्गले विघटनको घोषणा गर्न पुगे। जनयुद्धका दस हजार सहिद, बेपत्ता र घाइते योद्धाहरूको रगतमा होली खेले । यसरी नेपालको इतिहासमा पहिलोपटक जनताले गरेको अपार त्याग र बलिदानबाट माओले भन्नुभएजस्तै बन्दुकको मोहराबाट जन्मेको जनसत्ता विघटन हुन पुग्यो। दुस्मनसँग मिलेर आफ्नो स्वार्थका लागि र विदेशीहरूको स्वार्थ पूरा गर्न आफैँले जन्माएको बच्चाको घाँटी निमोठेर हत्या गर्ने, अझ भनौँ थाहा नपाउने गरी पछाडिबाट छुरा धसेर आफ्नै बच्चाको हत्या गर्ने अपराधीका रूपमा प्रचण्ड-बाबुरामहरू युगयुग जनसत्ता र इतिहासको कठघरामा उभिरहनेछन् । यसको छिनोफानो भविष्यले गर्दै जानेछ।

८. एकीकृत जनक्रान्ति र जनसत्ता

जनयुद्ध प्रतिक्रान्तिमा परिणत भएपछि र प्रचण्ड-बाबुरामहरू काङ्ग्रेस-एमालेसँग मिलेर विघटित संसदीय व्यवस्थाको पुनर्स्थापना गर्न पुगेपछि नेपालमा फेरि विघटित जनसत्ताको पुनर्स्थापनाको आवश्यकता खड्किन पुग्यो । जनयुद्धमा गाउँबाट सहर घेर्ने रणनीतिअन्तर्गत आधारइलाकाहरू बनाउँदै गाउँबाट जनसत्ताहरू निर्माण गर्ने काम सुरु भयो। तर एकीकृत जनक्रान्तिको सिद्धान्तअनुसार गाउँ र सहरमा सँगसँगै जनसत्ताहरू निर्माण गर्ने नीतिअन्तर्गत जनसत्ताहरू निर्माण गरिएका छन् । २०७२ मङ्सिर ५ र ६ गते चितवनको भरतपुरमा दुई दिनसम्म जनसत्ताको अधिवेशन बोलाइयो । यो अधिवेशनले जनसंविधानको सङ्क्षिप्त अवधारणा र जनसत्ता निर्देशिका पारित गर्‍यो । निर्देशिकाले जनसत्ताका केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तह रहने व्यवस्था गरेको छ । जातीय र क्षेत्रीय आधारमा १२ प्रदेश रहने तात्कालिक व्यवस्था गरेको छ। तीनै तहमा जनप्रतिनिधिसभा र जनपरिषद् रहने व्यवस्था गरेको छ । केन्द्रीय जनप्रतिनिधिसभा १५१ जनाको रहने, प्रदेशसभा ७५ जनासम्मको र स्थानीय तह ५५ जनासम्म रहने व्यवस्था छ । केन्द्रीय जनपरिषद् ३५ जनाको, प्रदेशको जनपरिषद् २५ जनाको र स्थानीय तहको जनपरिषद् १५ जनासम्मको रहने व्यवस्था छ । यो प्रथम अधिवेशनले १४१ जना जनप्रतिनिधिसभा र २७ जनाको केन्द्रीय जनपरिषद् गठन गरेको छ । यस्तै प्रदेश तह र स्थानीय तहमा, त्यहाँको आवश्यकतामा सबै प्रदेशहरूमा पनि पहिलो र दोस्रो अधिवेशनहरू सम्पन्न भैसकेको अवस्था छ । केन्द्रमा पनि दोस्रो अधिवेशन सम्पन्न भैसकेको छ । अहिले सबै जिल्लामा धमाधम दोस्रो अधिवेशन भैरहेको छ। २०७५ वैशाख २० भित्र सबै स्थानीय तहका जनसत्ताका अधिवेशनहरू सकिसक्ने जनसत्ताको कार्यक्रम छ। त्यसपछि गाउँ र नगरसम्मको पनि निश्चित अवधिभित्र सकिसक्ने गरी कार्यक्रम रहेको छ । यो जनसत्ताले जनताका तत्कालिक आवश्यकताका राष्ट्रियता, जनतन्त्र, जनजीविकासग सम्बन्धित विषयहरूमा काम गर्नेछ। न्याय, सुरक्षा, विकास निर्माण, सामाजिक, सांस्कृतिक कामहरू, शिक्षा र स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित जनसरोकारका विषयहरू यसमा जनसत्ताले पहल गर्ने व्यवस्था छ।

९. जनसत्ता र वैज्ञानिक समाजवादबारे

नेपालमा राज्यसत्ताको चरित्र बदलिएको छ। राज्यसत्ताको चरित्र सामन्तवादबाट दलाल पुँजीवादमा बदलिएको छ । यद्यपि सामन्तवाद पनि समाप्त भएको छैन तर अर्थतन्त्रको ठूलो भाग अहिले दलाल पुँजीवादले कब्जा गरेको छ। सत्ताको सार र चरित्र प्रतिक्रियावादी, घोर आत्मसमर्पणवादी, दलाली चरित्रको छ । यसले राष्ट्रवादलाई पूरै विनष्ट बनाउँदै देशलाई नवऔपनिवेशिक चरित्रमा पुर्‍याएको छ । यसले सत्ताको अन्तरविरोधमा पनि फेरबदल ल्याएको छ। यसका नेतृत्व राजाको ठाउँमा घोर दलालहरू, त्यसमा पनि सामाजिक दलाल पुँजीवाद आएको छ। यति बेला जनसत्ताको भूमिका अझै बढेको छ । जनताको मुख्य दुस्मन दलाल पुँजीवाद बनेको र मित्रशक्तिहरू देशभक्त, प्रगतिशील राष्ट्रवादी, क्रान्तिकारी, जनतन्त्रवादी, सच्चा लोकतन्त्रवादी शक्तिहरू हुने भएकाले यो अवस्थामा जनसत्तामा पनि मित्रशक्तिहरूसँग सहकार्यमा मुलुक र जनताका दुस्मनलाई एक्लो बनाउँदै देशमा परिवर्तनकामी र देशभक्त राष्ट्रप्रेमीहरूको सत्ता अहिलेको तत्कालिक जनसत्ताको चरित्र बन्नेछ। यसले भाबी वैज्ञानिक समाजवादको प्रारम्भिक खुड्किलोको काम गर्नेछ र जनतालाई वैकल्पिक सत्ता दिनेछ। वैज्ञानिक समाजवाद यसको लक्ष्य र गन्तब्य हुनेछ।

समाजवादको नारा अहिलेका दलाल पुँजीवादीहरूको पनि जनता झुक्याउने नारा बनेको छ । यो सन्दर्भमा वैज्ञानिक समाजवाद नै अबको वैज्ञानिक नारा हुनेछ। यो केवल नारा मात्र नभएर अबको जनताको आवश्यकता र समाज विकासका क्रममा पुँजीवाद वा दलाल पुँजीवादको समस्याहरूको हल गर्ने र अहिलेको साम्राज्यवाद (उत्तरसाम्राज्यवाद) ले ल्याएका विकृति र भ्रमहरूको चिरफार वैज्ञानिक समाजवादले

बाँकी पृष्ठ ५ मा

पृष्ठ १ बाट क्रमशः

कार्ल मार्क्स र समाजवादको बहस

यसरी मार्क्सको विचारधारा भौतिक शक्तिमा परिणत भयो। यो विजय र पराजयको प्रक्रियाबाट अघि बढिरहेको छ। आज मार्क्सले संश्लेषण गरेका दुईवटा प्रस्थावनामाथि हामीले विशेष महत्व दिनैपर्छ :

पहिलो, 'दार्शनिकले संसारको व्याख्या मात्र गरेका छन्, मुख्य कुरा यसलाई बदल्नु हो।'

दोस्रो, 'मार्क्सवाद कुनै जडसूत्र होइन, बरु कार्यमा पथप्रदर्शक हो।'

यसर्थ पहिलो, हामीले आफ्नो समयको दुनियाँबारे व्याख्या एवम् विश्लेषण गर्ने कुरा मुख्य होइन, त्यसलाई बदल्ने कुरामै जोड लगाउनुपर्छ। यसमा थप के गर्नुपर्ने भएको छ भने बदलिएको चीजलाई अथवा क्रान्तिबाट प्राप्त उपलब्धिलाई कसरी बचाउने भन्ने विधिको आविष्कार गर्नैपर्छ। यसमा लेनिन र स्टालिनले सोच्नुभएको थियो भने माओले सँस्कृतिक क्रान्ति संश्लेषण गरी प्रयोग गर्नुभएको थियो। त्यसमा पनि केही कमी थियो जस कारण समाजवाद बच्न सकेन। दोस्रो, मार्क्सस्वयम्ले मार्क्सवाद कुनै जडसूत्र नभएकाले पुँजीवादी औद्योगिक शोषणको जसरी अन्त्य गर्ने प्रक्रिया सोच्नुभएको थियो, आजको निगम पुँजीवादको शोषणको अन्त्य उही क्रान्तिप्रक्रियाले हुन सक्दैन।

मार्क्सपछि लेनिन र माओले क्रान्ति सम्पन्न गर्नुभएको थियो। किनभने उहाँले आफ्नो समयको परिस्थितिको ठोस विश्लेषण गरी त्यसलाई बदल्ने सही कार्यदिशा सिर्जना गर्न सफल हुनुभयो। त्यसकारण समाजवादी क्रान्ति सफल हुन नसक्नुमा प्रधान अन्तरविरोध पत्ता लगाउन नसक्नु र पत्ता लगाए पनि त्यसलाई समाधान गर्ने विधि विकास गर्न नसक्नु हो।

मार्क्सको २०० औँ जन्म वर्ष पूरा हुँदा मार्क्सवादको विकास गर्ने कुरामा आफ्नो अध्ययन-अनुसन्धान अघि बढाउने प्रतिबद्धता गर्न जरुरी छ। विश्वका संशोधनवादी र निगम पुँजीवादीले भनेजस्तै मार्क्सवाद पुरानो भएको छैन। आज विकास भएको विज्ञान र प्रविधिले गर्दा कतिपय संशोधनवादी र पुँजीवादीले मार्क्सको भौतिकवादी दर्शन असफल पार्न पदार्थ लोप भएको भ्रम फैलाउँदैछन्। लेनिनले सन् १९०८ मै जबाफ दिनुभएको थियो,'पदार्थ लोप भएको होइन, हाम्रो ज्ञानको सीमा लोप भएको हो।' हामीले दलाल संशोधनवादीलाई मार्क्सवाद पुरानो भएको होइन, बरु तिम्रो ज्ञान पुरानो भएको हो भनी जबाफ दिनुपर्नेछ।

कार्ल मार्क्स र फ्रेडरिक एङ्गेल्सले उत्पादक शक्ति र उत्पादन सम्बन्धबीचको टकरावले श्रमजीवीवर्गको हितअनुकूल समाज व्यवस्था कायम गर्न समाजवादी क्रान्ति हुन्छ भन्ने कुरा पत्ता लगाउनुभयो। यसकारण उत्पादन सम्बन्धअनुरूप उत्पादकशक्ति हुँदैन, बरु उत्पादक शक्तिअनुरूप उत्पादन सम्बन्ध हुनु अर्थशास्त्रको नियम हो। उहाँले यसलाई राजनीतिक अर्थशास्त्र बताउनुभयो। अर्थतन्त्र जीवनको आधार हो भने राजनीति अर्थतन्त्रको केन्द्रीय उपरिसंरचना हो।

कानुन, दर्शन, साहित्य, कला र धर्मजस्ता उपरिसंरचनाको कमान्डर राजनीति नै हो। उहाँले उपरिसंरचना उत्पादन सम्बन्धसँग गाँसिएकाले यो सङ्घटकलाई राजनीतिक अर्थशास्त्रका रूपमा लिनुभयो। पुँजीवादी उत्पादनप्रणाली र मानवले मानवमाथि गर्ने अतिरिक्त श्रमको धज्जी उडाउँदै वैज्ञानिक समाजवाद विकल्प रहेको निष्कर्ष उहाँले 'पुँजी' नामक प्रसिद्ध कृतिमा निकाल्नुभयो। तेस्रो,मार्क्सवादको सङ्घटक अङ्ग वैज्ञानिक समाजवाद हो।

समाज शोषक र शोषित, धनी र गरिब, मजदुर र मालिक, किसान र जमिनदार दुई वर्गमा बाँडिएको छ। यो वर्ग-अन्तरविरोधको समाधान सशस्त्र सङ्घर्ष हो। त्यसकारण उहाँले सन् १८४४ मै निष्कर्ष निकाल्नुभयो, 'हतियारको आलोचनालाई आलोचनाको हतियारले ढाल्न सक्दैन। भौतिक शक्तिलाई भौतिक शक्तिले नै ढाल्नुपर्छ। विचारले जति छिटो मानिसको दिलमा ठाउँ लिन्छ, त्यति छिटो त्यो भौतिक शक्तिमा बदलिन्छ।'

मार्क्सले आफ्नो भव्य कृति पुँजीमा नै लेख्नुभएको छ, 'हरेक पुरानो समाजबाट नयाँ समाज जन्माउन बलले धाईको काम गर्छ।' वर्गसङ्घर्षको यो उच्चतम प्रक्रियालाई सर्वहारावर्गको अधिनायकत्व भएको वैज्ञानिक समाजवादमा लैजान्छ। यसले राज्यसत्ताविहीन, वर्गविहीन र शोषणविहीन साम्यवादमा लैजान्छ। यही तीन सङ्घटक अङ्गबाट नै मार्क्सवाद बनेको छ भन्ने कुरा उहाँकासहयोद्धा एङ्गेल्सले 'ड्युरिङ मत खण्डनमा'मा व्याख्या गर्नुभएको छ। त्यसरी नै 'कार्ल मार्क्स' नामक आलेखमा लेनिनले संश्लेषण गर्नुभएको छ।

आज समाजवादी क्रान्ति अघि बढ्न र सफल हुन नसक्नुमा आफ्नो समयको प्रधान अन्तरविरोध पत्ता लगाउन नसक्नु र पत्ता लगाए पनि त्यसलाई समाधान गर्ने विधि विकास गर्न नसक्नु हो। महान् मार्क्सको २००औँ जन्म वर्ष पूरा हुँदा मार्क्सवादको विकास गर्ने कुरामा आफ्नो अध्ययन-अनुसन्धान अघि बढाउने प्रतिबद्धता गर्न जरुरी छ।

समाजवादबारे बहस

पुष्पकमल दाहाल, बाबुराम भट्टराई, खड्गप्रसाद वली, माधव नेपाललगायतकम्युनिस्ट नेताले संविधान 'समाजवादोन्मुख' बनाएको भनी शोषित, उत्पीडित र श्रमजीवी नेपाली जनतालाई भ्रम दिँदै सामाजिक दलाल पुँजीवादी सत्ता चलाइरहेका

छन्। कतिपय मूर्धन्य लेखकले समाजवादबारे व्यापक बहस चलाइरहेका छन्। यो बहस जनता र हामीजस्ता कार्यकर्ताबीच पुऱ्याउने 'नयाँ पत्रिका' दैनिकलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु। तरदुःखको कुरा बहस समाजवादबारे भइरहेको छ, वैज्ञानिक समाजवादबारे होइन।

समाजवाद हिटलर र मुसोलिनीका लागि पनि प्यारो थियो। गान्धी र नेहरूले पनि समाजवादकै कुरा गर्थे र भारतमा लागू भएको समाजवादै हो, बरु नेपालमा नेपाली काङ्ग्रेसका वैचारिक नेता विश्वेश्वरप्रसाद कोइरालाले आफ्नो समाजवादलाई मूर्त गरी प्रजातान्त्रिक समाजवाद भनेका थिए। अहिलेका काङ्ग्रेसलाई विचारधारा र राजनीतिक मूल्यको कुनै महत्व छैन।

आफू सत्तामा हुँदा प्रजातन्त्र र सत्ताबाहिर हुँदा अधिनायकत्व भन्दै हल्ला गर्छन्। प्रदीप गिरी र नरहरि आर्चायले कहिलेकहीँ प्रजातान्त्रिक समाजवादको कुरा उठाएको सुनिन्छ। डबल नेकपाका नेता जनताको रगत-पसिना चुसेर ढाडिएका छन् रमार्क्सको समाजवाद पुरानो भइसकेको घोषणा गरिरहेका छन्। तिनका लागि मार्क्स, लेनिन र माओका किताब थोत्रा साबित भएका छन् भने बाइबल, कुरान, त्रिपिटक, रामायण, महाभारत र भागवत्गीता ताजा भएका छन्। परिणामस्वरूप 'समाजवादी' महोदयले जिसस क्राइस्टकी अवतार हानमुनको बाहुलीबाट वीर्य घोलिएको 'होली वाइन' ग्रहण गरिरहेका छन्। डेरा सर्न रुद्री पूजा गरिरहेका छन् र यज्ञ लगाइरहेका छन्। यति पतीत त भारतमा पश्चिम बङ्गालका ज्योति बसु पनि भएका थिएनन्।

समाजवादबारे बहस चलाउने विद्वान् लेखकलाई मार्क्सको वैज्ञानिक समाजवादबारे अध्ययनै नगरी आलोचना गर्नुको के तुक होला र ? नत्र रूपचन्द्र बिष्टको शब्द सापट लिएर भन्नुपर्ने हुन्छ, 'थाहा नभएका मानिसले थाहा नभएको विषयमा बोल्नु लज्जास्पद हो।'

पहिलो, मार्क्स र एङ्गेल्सले काल्पनिक समाजवादको ठाउँमा वैज्ञानिक समाजवाद स्थापना गर्नुभयो। वैज्ञानिक समाजवादका लागि मार्क्स-एङ्गेल्सको प्रेरक क्रान्ति फ्रान्सेली क्रान्ति थियो।

सेन्ट साइमन, चार्ल्स फुरिये र रोबर्ट ओवेन वैज्ञानिक समाजवादका लागि प्रेरक हुन् तरउनीहरूको त्यतिबेलाको चिन्तन शोषित-पीडितको मुक्तिका लागि राज्यसत्ताविरुद्ध विद्रोह होइन, बरु राज्यसत्तामा रहेका शासकको मन पगालेर समाजवाद ल्याउनुपर्छ भन्ने थियो। रोबर्ट ओवेनले त आफ्नै कारखानामा मजदुरलाई १६-१८ घन्टाको श्रम समय घटाएर १० घन्टा मात्र बनाइदिए। उनीहरूका केटाकेटीका लागि विद्यालय खोलिदिए र उनीहरूको ज्याला बढाइदिए। यति गर्दा अझै नाफा भयो। दुई वर्षजति त उनको शासक, व्यापारी उद्योगपति र श्रमजीवीले जयजयकार गरे। तीन वर्ष नपुग्दै राज्यसत्ताले उनको हरिबिजोग पारिदियो। यसकारण उनीहरू काल्पनिक समाजवादी हुन् भनी मार्क्सले संश्लेषण गर्नुभयो।

प्रतिक्रियावादी राज्यसत्तामा केही पनि नचलाईकन दाहाल, वली र भट्टराईले आर्थिक समृद्धि गर्छौं र समाजवाद ल्याउँछौं भन्नु नयाँ रूपमा काल्पनिक समाजवादी हुनु हो र १८औँ शताब्दीमा पश्चगमन हुनु हो। उनीहरूले दलाल संसदीय व्यवस्थाको बोटमा सिँचाइ र मलजल गरिरहेका छन्। कुरा यही सत्य हुँदो हो त काउत्स्की र बर्नस्टिन छँदाछँदै लेनिन र स्टालिनको आवश्यकता पर्ने थिएन। केपी वली र माधव नेपाल हुँदाहुँदै ऐतिहासिक जनयुद्धमा १७ हजारको रगत बगाउनुपर्ने थिएन। दाहाल हुँदाहुँदै हामीले जनयुद्धको उद्देश्य पूरा गर्ने प्रतिबद्धता गर्नुपर्ने थिएन। हामीले वैज्ञानिक समाजवादका लागि एकीकृत जनक्रान्तिको कार्यदिशा विकास गरेका छौँ। पुरानो राज्यसत्ता बलपूर्वक नढालीकन वैज्ञानिक समाजवादको कल्पना पनि गर्न सकिँदैन। कम्युनिस्टले झूटो कुरा गर्दैनन्। झूटो कुरा गर्ने हो भने किन पार्टीको नाम नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी राख्ने ? बाबुरामले जस्तै उदारवादी भने भइहाल्यो। यसो भयो भने जनतालाई भ्रम पनि हुँदैन।

वैज्ञानिक समाजवाद भनेको के हो ? भन्ने मार्क्सले स्पष्ट पार्नुभएको छ, 'समाजवाद स्थायी क्रान्तिको उद्घोष हो। यसमा सर्वहारावर्गको अधिनायकत्वले सम्पूर्ण वर्गविभेदको अन्त्य गर्ने, त्यो वर्गविभेद जन्मने सम्पूर्ण उत्पादन सम्बन्धको उन्मूलन गर्ने, त्यो उत्पादन सम्बन्धबाट उत्पन्न सम्पूर्ण सामाजिक सम्बन्धको उन्मूलन गर्ने र त्यो सामाजिक सम्बन्धबाट उत्पन्न सम्पूर्ण विचारलाई क्रान्तिकारीकरण गर्ने सङ्क्रमणकालीन बिन्दुको काम गर्छ।'मार्क्सको वैज्ञानिक समाजवादलाई पुरानो भन्ने मानिसलाई दिमाग सड्केको नभनेर के भन्ने ?

मार्क्सको यही प्रस्थापनामा आधारित भएर माओले उल्लिखित चार कार्य गर्न सर्वहारा अधिनायकत्वअन्तर्गत सँस्कृतिक क्रान्ति सञ्चालन गर्नुभएको थियो। आज सी जिङ पिङले समेत सँस्कृतिक क्रान्तिबारे पुनर्विचार गर्न थालेको कुरा उनका कैयौँ भनाइबाट स्पष्ट हुँदैछ। सँस्कृतिक क्रान्तिलाई राजनीतिक क्रान्तिसँगै समायोजन गर्न नमान्ने काल्पनिक तथा पुँजीवादी समाजवादी हुन्।

मार्क्सले वैज्ञानिक समाजवाद र साम्यवाद इतिहासको अनिवार्य आवश्यकता भएको निष्कर्ष द्वन्द्वात्मक तथा ऐतिहासिक भौतिकवादको विश्व-दृष्टिकोणबाट भएको थियो। अधिभूतवादी आदर्शवाद र द्वैतवादको चस्मा लगाएर समाजवादका विषयमा कुरा गर्नु भनेको समाजवादको विकृतीकरण गर्नु हो। मार्क्सको दर्शन नपढेका र धार्मिक रूढिवादको दर्शन अपनाएकालाई वैज्ञानिक समाजवाद पुरानै भएको निष्कर्ष निस्कन्छ।

हिन्दु धर्मशास्त्रले पनि कतिपय ठाउँमा पहिले सत्य, त्रेता, द्वापर र कलियुग आउँछ र भ्रष्ट कलियुगको समाप्तिपछि फेरि सत्ययुग आउनेछ भनेका छन्। द्वन्द्वात्मक तथा ऐतिहासिक भौतिकवादले के भन्छ भने- मानव समाजको उदयकालमा आदिम साम्यवाद थियो। त्यसपछि दासयुग, सामन्तयुग, रैतीयुग र पुँजीवाद आउँछ। कलियुग अथवा पुँजीवादी युगका मुठीभर अति केन्द्रीकृत तथा अति एकाधिकारवादी पुँजीपति र अति शोषितपीडित बहुसङ्ख्यक श्रमजीवीबीचको वर्गसङ्घर्षबाट वैज्ञानिक समाजवाद आउँछ। यो सङ्क्रमणकालीन अथवा पुँजीवादबाट विश्व-साम्यवादमा पुग्ने पुल हो।

संसारका अधिकांश देशमा समाजवाद आइसकेपछि हामी पूर्ण मानवतावादी साम्यवादमा पुग्छौँ। आजको अति एकाधिकारवादी र अति केन्द्रित निगम पुँजीवादले साम्यवादलाई धेरै नजिक ल्याएको छ। उसले मजदुर र किसानको पङ्क्तिमा मध्यमवर्गको ठूलो सङ्ख्यालाई धकेलिदिएको छ। यसले निगम पुँजीवादमा निकट भविष्यमा सङ्कटको दुष्चक्र फैलनेछ। यसको चिहानमा वैज्ञानिक समाजवाद उदाउनेछ।

साढे तीन अर्ब मानिस र एक प्रतिशत एकाधिकारवादी निगम पुँजीवादीको सम्पत्ति बराबर भएको तथ्यले के स्पष्ट गर्छ भने वैज्ञानिक समाजवाद इतिहासको आवश्यकता बनेको छ। नेपालमा मुठीभर दलाल पुँजीपतिको हातमा सारा सम्पत्ति थुप्रिनु, राज्यसत्तामा रहेका राजनीतिक नेतादेखि ठूला नोकरशाही अधिकृत भ्रष्टाचारमा चुर्लुम्म डुब्नु, भूमाफियाको हातमा सरकारी जग्गासमेत पर्नु, शिक्षा, स्वास्थ्य र विकास निर्माणमा दलाल पुँजीपतिको हालिमुहाली चल्नु, जलमाफियाले नदीनाला कब्जा गर्नु आदिले वैज्ञानिक समाजवादको विकल्प नरहेको स्पष्ट हुन्छ।दलाल संसदीय व्यवस्था त यी सबै विकृति र विसङ्गतिको कारक हो।

वैज्ञानिक समाजवाद ल्याउन साम्यवादी दलको नेतृत्व हुनुपर्छ। साम्यवादी दल भनेको शोषित-पीडित-श्रमजीवी जनताको अग्रदस्ता हो। कार्ल मार्क्सको शब्दमा साम्यवादी हुनु भनेको निजी सम्पत्तिको अन्त्य गर्नु हो। निजी सम्पत्ति विस्थापन गर्नु भनेको सामाजिक सम्पत्ति स्थापना गर्नु हो। जसले नेपालमा समाजवादउन्मुख संविधानको गीत गाइरहेका छन्, उनीहरू निजी सम्पत्ति अथाह भण्डारका मालिक भएका छन्। जनताको करबाट उठेको राजस्वबाट भ्रष्टाचार गरेर होस् वा सरकारी जग्गा जमिन र साधन-स्रोत लुटेर अर्बपति हुँदैछन्।

डबल नेकपाका नेता जनताको रगत-पसिना चुसेर ढाडिएका छन् र मार्क्सको समाजवाद पुरानो भइसकेको घोषणा गरिरहेका छन्। तिनका लागि मार्क्स, लेनिन र माओका किताब थोत्रा साबित भएका छन् भने बाइबल, कुरान, त्रिपिटक र भागवत गीता ताजा भएका छन्।

सामूहिक उत्पादन र निजी स्वामित्वको अन्तरविरोध समाधान गर्न हिंडेका नेता यथास्थितिमै फर्केपछि वैज्ञानिक समाजवादका लागि विलम्ब अवश्य भएको छतरउनीहरू छिट्टै नै मार्क्सवाद विरोधीका रूपमा जनतासामु नाङ्गिएका छन्। सामूहिक उत्पादन र सामाजिक स्वामित्वद्वारा यो अन्तरविरोधको समाधान भएर वैज्ञानिक समाजवाद आउनेछ। यसका लागि सचेत पहल जारी राख्नुपर्ने आवश्यकता छ।

माक्स-एङ्गेल्सले भन्नुभएको छ- गरिबी र अभावले वर्गको उत्पत्ति भएको थियो। गरिबी र अभावको अन्त्य भएपछि साम्यवाद आउनेछ। गरिबी र अभावको अन्त्य पुँजीवादले गर्न सक्दैन भन्ने पुँजीवादीकै तथ्याङ्कले स्पष्ट गरिसकेको छ। गरिबी र अभावको अन्त्य गरेर साम्यवाद ल्याउन वैज्ञानिक समाजवाद नै ऐतिहासिक रूपले आवश्यक छ। यसको विकल्प नवउदारवाद हुन सक्दैन। नवउदारवाद कति हिंसात्मक र आतङ्ककारी हुन्छ भन्ने अमेरिकालाई हेरे पुग्छ।

अफगानिस्तान, लिबिया, इराक र सिरियामाथि भएको हिंसा र आतङ्कले प्रमाणित गरेको छ- अमेरिकाको नवउदारवाद कस्तो छ ? नवउदारवाद भनेको आखिर अन्धराष्ट्रवादी फासिवाद नै रहेछ। नेपालमा जब नवउदारवाद प्रवेश गऱ्यो, तब राष्ट्रिय उद्योग कि त नष्ट गरिए कि दलाल पुँजीपतिको हातमा बेचिए। सबभन्दा पहिले हेटौँडादेखि टेकुसम्मको रज्जुमार्ग काटियो। पाटन र बालाजु औद्योगिक क्षेत्र ध्वस्त पारियो।

हिमाल सिमेन्ट कारखानादेखि भृकुटी कागज कारखाना विनाश गर्ने नवउदारवादी दलाल पुँजीवाद नै हो। नवउदारवादी दर्शनबाट निर्देशित दलाल पुँजीवादी संसदीय व्यवस्थाबाट वैज्ञानिक समाजवाद जन्मने कुरा मृगमरीचिका मात्र हो। यति धेरै कुरा स्पष्ट हुँदाहुँदै पनि गोरु ब्याउँछ र दूध खान पाइन्छ भन्नेमा भ्रमित हुनुपर्दैन। डबल नेकपा नामको गोरुबाट वैज्ञानिक समाजवाद नामको बाच्छो जन्मने आशा गर्नु महामूर्खता हुन्छ।

निष्कर्ष

मूर्धन्य लेखकसँग मेरो अनुरोध छ- मार्क्सवाद र वैज्ञानिक समाजवादबारेको बहस ऐतिहासिक भौतिकवादी विश्व-दृष्टिकोणबाट गरौँ किनभने तातोपानीले घर जल्दैन। वैज्ञानिक समाजवाद इतिहासको अपरिहार्य आवश्यकता हो। मार्क्सवाद-लेनिनवाद-माओवाद विज्ञान भएकाले विज्ञानले विकासको माग गर्छ। यसको विकासले वैज्ञानिक समाजवाद सुनिश्चित गर्छ। हामी अनुसन्धानको प्रक्रियामा छौँ।

वर्ष ५, अङ्क २१, पूर्णाङ्क २१६
रातो खबर साप्ताहिक

सुन्निएको रोगी अर्थतन्त्र

x/]s jif{% nfv ^) xhf/ gofF >dzlQm >d ahf/df hfG5 t/ j:t' / ;]jfsf] pTkfbg tyf /f]huf/ To;cg';f/ 5}g . zf;sx¿ ;s]hlt o'jfnfO{ljb]z nv]6g] / b]zleq ePsfnfO{nfuk'bfy{df km;fP/ zf;g ug]{ ;f]rfO{df 5g\ . xfn} g]skfsf g]tf e/t adnfO{ g]kfnuGh sf/fuf/df nfuk'bfy{sf] Jofkf/ gu/ eGbf s'6lk6 ul/Psfn] ;/sf/ g} nfuk'bfy{sf] Jofkf/df ;+nUg ePsf] k'li6 xG5 .

आफ्नो प्राविधिक श्रेष्ठता र प्रचुर उत्पादनले विश्व बजार कब्जा गर्ने गैरसैनिक रणनीतिअन्तर्गत संयुक्त राज्य अमेरिका (यो लेखमा 'अमेरिका' मात्र भनिनेछ) को नेतृत्वमा खुला र स्वतन्त्र बजार नीति अगाडि सारियो । यसलाई 'उदारवाद' को लोकप्रिय वैशाखी टेकाएर उभ्याइएको थियो । जसले तेस्रो विश्वका देशहरूको कृषि र औद्योगिक उत्पादन बन्द गराएर आफ्नो उत्पादन विस्तार गर्ने, ती देशहरूलाई आश्रित बनाउने र कठपुतली सरकार स्थापित गराउने नयाँ औपनिवेशिक प्रणाली विकास गरे । दोस्रो विश्वयुद्धसम्म जर्मनी, इटाली, स्पेन, पोर्चुगल, फ्रान्स, जापान, बेलायत (मूलतः ब्रिटेन) आदि साम्राज्यवादी देशहरूले फौजी उपनिवेश कायम गरेका थिए भने दोस्रो विश्वयुद्धपछि बन्दुक र फौजको काम अन्तर र्राष्ट्रिय मुद्राकोष, विश्व बैङ्क, एसियाली विकास बैङ्कहरूले गर्न थाले । फौजी उपनिवेश हट्यो तर वित्तीय उपनिवेश आयो । सैनिक गुप्तचरीको काम गैरसरकारी संस्थाका नाममा हुन थाल्यो । विश्व-साम्राज्यवादको त्यही माखेसाङ्लोमा नेपाल परेको छ ।

पञ्चायती व्यवस्था, संवैधानिक राजतन्त्रीय बहुदलीय व्यवस्था र वर्तमान कथित कम्युनिस्ट सरकारको आर्थिक नीति आधारभूत रूपले एउटै रहेको अर्थात् साम्राज्यवादी अर्थतन्त्रको स्थानीय एकाइ मात्र रहेको छ । स्वतन्त्र पुँजीवाद निर्माणको प्रयास नै छैन । निजी र निगम घरानाको उत्पादन बेचेर कमिसन खाने चरित्रको अर्थतन्त्र छ । निगम घरानाको गल्लावाल कर्मचारी नै शासन व्यवस्थामा छन् । नेपाली समाजको मुख्य समस्या यही नै हो । अर्थतन्त्रबाट राज्यको नियन्त्रण हटाएर बबुरो नियामकको स्तरमा झर्ने नियन्त्रण आफ्नो मुठ्ठीमा पार्ने साम्राज्यवादी रणनीति थियो । अमेरिका तथा पश्चिमाहरूले पालेका-पोसेका पछुवाले त्यसको वकालत गर्न थाले । रामशरण महत, भरतमोहन अधिकारीजस्ता उदारवादका प्रतिनिधिहरूले 'राज्यले व्यापार गर्ने होइन' भन्दै काङ्ग्रेस र एमाले नामका दलाल पुँजीवादका प्रतिनिधि दलले २०४७ देखि २०६४ सम्म राष्ट्रिय गौरवका २० वटा ठूला उद्योग निजीकरण गरे । त्यसबापत उनीहरूले मोटो रकम नजराना खाए । यन्त्रहरू बेचेर कमिसन खाए । कारखानाले चर्चेको जमिन चक्लाबन्दी गरेर कमिसन कुम्ल्याए र निगम घरानाको बजार विस्तार गरिदिएबापत पालैपालो सरकार चलाउन आशीर्वाद प्राप्त गरे । सुन्दा अनौठो लाग्न सक्छ तर सुगौली सन्धिपछि आजसम्म त्यही दलाल पुँजीवाद हाबी बन्दै गएको छ । आर्थिक नीतिको दृष्टिले जङ्गबहादुर र केपी वली सरकारका बीचमा आधारभूत अन्तर छैन ।

वली सरकारले देशको आर्थिक वृद्धिदर ७.१ प्रतिशत पुगेको दाबी गरेको छ जसअनुसार अर्थतन्त्रको आकार ३४ खर्ब ६४ अर्ब पुगेको बताइन्छ । यद्यपि सरकारी तथ्याङ्क विश्वासयोग्य नहुने परम्परा यथावत् छँदैछ ।

अर्थमन्त्री र सरकारको छायाले टाक्सिने गरेको नेपाल राष्ट्र बैङ्कको सूचनालाई आर्थिक सूचकाङ्कहरूले पुष्टि गर्न सकेका छैनन् । आर्थिक परिसूचक सकारात्मक हुनका लागि उत्पादन, निर्यात र रोजगारी वृद्धि हुनुपर्छ । उत्पादन वृद्धिले आयात घट्छ, निर्यात बढ्छ र विदेशी मुद्रा (मूलतः डलर) सञ्चिति बढ्छ । मूल्य फिर्ती घट्छ । व्यापारघाटा घट्छ र रोजगारको अवसर बढ्छ । रोजगार वृद्धिले ग्राहकको क्रयशक्ति बढ्छ । त्यसप्रकारले आर्थिक चक्रमा सकारात्मक गति पैदा हुन्छ । तर नेपालमा विप्रेषण बढेकाले आर्थिक वृद्धिदर बढेको देखिएको छ । यसप्रकारको वृद्धि न स्थिर हुन्छ, न त समृद्धि नै प्राप्त हुन्छ । विप्रेषणको रकम भारत, चीन, युरोप र खाडी मुलुकको उत्पादन किन्नमै खर्च हुन्छ । तारे होटेलको निर्माणमा गिट्टी, बालुवाबाहेक विदेशी उत्पादन खपत हुन्छ । पर्यटकले प्रयोग गर्ने ७० प्रतिशत सामग्री विदेशको प्रयोग हुन्छ । त्यसकारण नेपाललाई विदेशीको मल-मूत्र र नेपालीको हाडखोर थुपार्ने 'डम्पिङसाइट' बनाइएको छ । अर्थतन्त्र मोटाएको होइन, परिसूचक हेर्दा कुपोषणले पेट फुलेको जस्तै दयनीय अवस्थामा पुगेको छ । तर शासकहरू अर्थतन्त्र उकालो लागेको दाबी गर्छन् र बुद्धिजीवीहरू लाभको पद हेरेर ऱ्याल काढ्दै मारुनी नृत्यमा रमाउँछन् । त्यही कुपोषित वृद्धिदर पनि वली सरकार बनेपछि होइन, ३ वर्षदेखि बढ्दै आएको छ । गतवर्षसम्म सरदर १ हजार ५ सय युवाहरूले दैनिक राहदानी बनाउँदै आएकोमा कात्तिकबाट २ हजारजना पुगेको छ । यसले विप्रेषण अझै बढ्ने देखिन्छ । भूकम्पपछि आएको विदेशी ऋण, अनुदान र विद्युत् आपूर्तिमा सुधार आर्थिक वृद्धिदरमा एक स्तरमा कारक छन् । यी दुवैमा वली सरकारको विशेष योगदान छैन । २०७४ वैशाख १६ गते अर्थमन्त्रीले मन्त्रालय समाल्दा नै राष्ट्रिय ढुकुटी रित्तो भएको घोषणा गरेका थिए । त्यसपछि आजसम्म लगानी आएको छैन । उत्पादन बढेको छैन । निर्यात बढेको छैन अनि राष्ट्रिय ढुकुटीमा पैसा कताबाट आयो त ? सरकारले विकास खर्चमा आएको गिरावट रोक्न सकेको छैन । १३ खर्ब १३ अर्बमध्ये १० खर्ब ३१ अर्ब मात्र खर्च भएको देखिन्छ । विकास खर्चमै मुख्य समस्या छ । खर्च भएको मध्ये मुख्य रकम सवारीसाधन किन्न, भ्रमण खर्च, कार्यालय व्यवस्थापन र भ्रष्टाचारमा खर्चिएको छ जसको कारण व्यापारघाटा झन्झन् बढिरहेको छ । प्राकृतिक साधनको दोहन, डोजर आतङ्क, बन विनास, पर्यावरणको विनास र सामाजिक असन्तुलन तथा पारिवारिक विघटनले भयावह परिस्थिति उत्पन्न गर्दै लगेको छ ।

अनिल शर्मा 'विरही'

> हरेक वर्ष ५ लाख ६० हजार नयाँ श्रमशक्ति श्रम बजारमा जान्छ तर वस्तु र सेवाको उत्पादन तथा रोजगार त्यसअनुसार छैन । शासकहरू सकेजति युवालाई विदेश लखेट्ने र देशभित्र भएकालाई लागूपदार्थमा फसाएर शासन गर्ने सोचाइमा छन् । हालै नेकपाका नेता भरत बमलाई नेपालगन्ज कारागारमा लागूपदार्थको व्यापार नगर भन्दा कुटपिट गरिएकाले सरकार नै लागूपदार्थको व्यापारमा संलग्न भएको पुष्टि हुन्छ ।

हरेक वर्ष ५ लाख ६० हजार नयाँ श्रमशक्ति श्रम बजारमा जान्छ तर वस्तु र सेवाको उत्पादन तथा रोजगार त्यसअनुसार छैन । शासकहरू सकेजति युवालाई विदेश लखेट्ने र देशभित्र भएकालाई लागूपदार्थमा फसाएर शासन गर्ने सोचाइमा छन् । हालै नेकपाका नेता भरत बमलाई नेपालगन्ज कारागारमा लागूपदार्थको व्यापार नगर भन्दा कुटपिट गरिएकाले सरकार नै लागूपदार्थको व्यापारमा संलग्न भएको पुष्टि हुन्छ ।

नेपालको मुद्रास्फीति दरले धेरै सूचना दिएको छ । २०७४ मा सरदर ४.६ प्रतिशत मुद्रास्फीति रहेकोमा गतवर्ष ६ प्रतिशत पुगेको थियो भने २०७६ भदौमा ७ प्रतिशत पुगेको थियो । दसैं-तिहारपछि ८ प्रतिशत नाघेको छ ।

नेपालभन्दा खराब अर्थतन्त्र भएका देश संसारमा मात्र ७ वटा छन् । मौरिटानिया, प्यालेस्टाइन, हाइटी, जिबुटी, सोमालिया, गुयना र लाइबेरियापछि खराब अर्थतन्त्र भएको देश नेपाल हो । दक्षिणएसियामा नेपाल खराब अर्थतन्त्रमा पहिलो देश भएको छ । वली नेतृत्वको सरकार बनेपछि पनि भुक्तानी असन्तुलन र विदेशी मुद्रा सञ्चितिमा नकारात्मक स्थिति यथावत् छ । यसको कारण आर्थिक तथा सामाजिक सार्वभौमिकता, राष्ट्रिय सुरक्षा र कूटनीतिक शक्ति सङ्कटमा परेको छ ।

सीप, पुँजी र कच्चा पदार्थ प्रयोग गरेर उत्पादनमा वृद्धि आर्थिक सबलीकरणको अनिवार्य सर्त हो । पानी, विद्युत्, बन पैदावार, खाद्यान्यजस्ता कच्चा पदार्थलाई औद्योगिक उत्पादनमा वृद्धि गरेर आयात प्रतिस्थापन गर्नु आवश्यक हुन्छ । कच्चा पदार्थ बेच्ने, तयारी सामान वा औद्योगिक उत्पादन आयात गर्ने कुनै पनि देश समृद्ध हुन सक्दैन । आलु होइन, आलु चिप्स बेच्ने, काठ होइन, फर्निचर बेच्ने, जडीबुटी होइन, औषधी बेच्ने, विद्युत् होइन, पेट्रोल रोक्ने, पानी होइन, 'मिनरल वाटर' (प्रशोधित खानेपानी) बेच्नेसरकारी नीति हुनुपर्छ । बजार, वितरण सेवा, विप्रेषण, यातायात र आयात राजस्वले बल्लतल्ल साधारण खर्च धानेको अवस्था छ । शिक्षा, स्वास्थ्य, पर्यटन र जलस्रोतमा प्रचुर सम्भावना छ । तर ती क्षेत्रमा माफियातन्त्रले नियन्त्रण गरेको छ । त्यस्तो अवस्थामा सुधार कसरी होला ? चीन र रुसले शिक्षा र स्वास्थ्यमा कुल बजेटको ७/७ प्रतिशत लगानी गर्दै आएका छन् । तर नेपालमा ५ प्रतिशत नाघ्दैन ।

गणतन्त्र स्थापना भएपछि २०६६ र २०७२ मा तत्कालीन सरकारहरूले व्यापार नीति घोषणा गरेकै हुन् । २०६७ मा पनि औद्योगिक नीति घोषणा गरिएकै हो । वली नेतृत्वको सरकार बनेपछि प्रम नेतृत्वमा नै उच्चस्तरीय कार्यदल छ । तर परिणाम नकारात्मक देखिन्छ । वस्तु र सेवाको व्यावसायिक उत्पादन, रोजगारीद्वारा क्रयशक्तिमा सुधार नगरेसम्म हात्तीपाइले रोगले थलिएको अर्थतन्त्रले समृद्धि गँजडीगफ मात्रै हुने हो । सरकारको लगानी सम्मेलनमा अमेरिका र जापान उपस्थित नै नहुनु, २०७५ मा चीनमा निर्यात १३.५ प्रतिशत हुनु (अघिल्लो वर्षभन्दा झन्डै २ अर्ब कम) र आयात त्यही वर्षभन्दा २८ प्रतिशत बढेको छ । यी तथ्याङ्कहरू हेर्दा देशको अर्थतन्त्रमा कुनै नयाँपन छैन । झन्झन् कमजोर बन्दै गएको छ । चीन र अमेरिकाद्वारा अनुदान दिने भनिएका प्रचारहरू सामरिक खिचातानीका अभिव्यक्ति मात्र हुन् भन्न कर लाग्छ जसमध्ये मुख्य भाग प्राविधिक खर्च, सल्लाहकार खर्च, बैठक, गोष्ठी, भ्रमणका नाममा उतै फर्कन्छ । रहलपहलमा चुनावी खर्च उठाइन्छ । त्यसकारण अर्थतन्त्र मोटाएको होइन, सुन्निएको भन्नुपर्ने बाध्यता छ ।

९ कात्तिक, २०७६

हिँडडुल गर्नबाट समेत वञ्चित गरेको भन्दै नेकपाद्वारा आक्रोश व्यक्त

दाङ : नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी जिल्ला समिति दाङले पार्टीका नेता-कार्यकर्तालाई स्वतन्त्र रूपमा हिँडडुल गर्न पाउने अधिकारबाट समेत वञ्चित गरी सरकारले व्यापक दमन बढाएको भन्दै आक्रोश व्यक्त गरेको छ । नेकपा दाङका सेक्रेटरी रतनले प्रेस विज्ञप्ति जारी गरी घरायसी काममा हिँडिरिहेका जिल्ला सदस्य निमबहादुर डाँगीलाई बिनाकारण प्रहरीले गिरफ्तार गरेको भन्दै बिनासर्त रिहा नगरे सङ्घर्षमा उत्रिन बाध्य हुने चेतावनी दिएका छन् ।

सेक्रेटरी रतनको विज्ञप्तिमा भनिएको छ, 'केपी-पीके गठबन्धनमा रहेको फासिवादी दलाल सरकार यतिवेला नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीका विरुद्ध निर्ममतापूर्वक अगाडि बढिराखेको छ । हाम्रा नेता-कार्यकर्ता गिरफ्तार गर्ने, धरपकड गर्ने, झूट्टा मुद्दा लगाउने र व्यक्तिहत्यामा समेत उत्रिएको कुरा कमरेड कुमार पौडेल, कमरेड राजुलगायत कमरेडहरूको निर्ममतापूर्वक गरिएको हत्याले पुष्टि गरिसकेको छ ।'

रतनले अगाडि भनेका छन्, 'यसै क्रममा हाम्रो पार्टीका दाङ जिल्ला सदस्य कमरेड निमबहादुर डाँगीलाई यही कात्तिक ३० गते घरायसी कामकाजको सिलसिलामा बबई गाउँपालिकाको ट्वाङखोलामा मोटरसाइकलमा हिँडिरहेको अवस्थामा स्वतन्त्र रूपले हिँडडुल गर्न पाउने अधिकारसमेत वञ्चित गर्दै केपी-पीके सरकारको प्रहरी प्रशासनले गिरफ्तार गरी गैरन्यायिक ढङ्गबाट हिरासतमा राखेकाले यस कार्यको घोर भर्त्सना गर्दै निःसर्त रिहाइको माग गर्दछौँ । अन्यथा सङ्घर्षमा उत्रन बाध्य हुनेछौँ । यसबाट निस्कने परिणामको जिम्मेवार स्वयम् केपी-पीके सरकार नै हुनेछ ।'

शिवनगरमा हतियार भेटिएको प्रचार पार्टीलाई दमन गर्ने योजनाबद्ध षड्यन्त्र : नेकपा

नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीले कपिलवस्तुको शिवनगर नगरपालिका वडा नं. १ बाट ५ थान एसएमजी राइफल, त्यसमा प्रयोग हुने म्यागजिन १३ थान र ३९० राउन्ड गोली बरामद गरिएको र उक्त हतियार नेकपाको रहेको भनी गराइएको प्रचारलाई भ्रमपूर्ण, कपोलकल्पित, नियोजित र षड्यन्त्रपूर्ण प्रचारबाजी रहेको भन्दै आपत्ति प्रकट गरेको छ । पार्टीका राप्ती ब्युरो इन्चार्ज समरले विज्ञप्ति जारी गर्दै उक्त हतियार पार्टीमाथि दमन गर्ने सरकारी षड्यन्त्रबमोजिम आफैँले राखेर भ्रमपूर्ण प्रचार गराएको जनाएका छन् ।

उनले विज्ञप्तिमा भनेका छन्, 'सामाजिक दलाल केपी वली-प्रचण्ड सरकार राष्ट्रियता, जनतन्त्र र जनजीविकाका विषयहरूमा दिनदिनै बदनाम र पतीत बन्दै विघटनको दिशातिर उन्मुख छ । आफ्ना काला हर्कतहरू ढाकछोप गर्न वली सरकार नियोजित रूपमा नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीमाथि दमनका अनेक खालका षड्यन्त्र गरिरहेको छ ।'

विज्ञप्तिमा अगाडि भनिएको छ, 'यसैक्रममा २०७६ साल कात्तिक ३० गते कपिलवस्तुको शिवनगर नगरपालिका १ बाट ५ थान एसएमजी राइफल, त्यसमा प्रयोग हुने म्यागजिन १३ थान र ३९० राउन्ड गोली बरामद गरिएको भनी गराइएको भ्रमपूर्ण, कपोलकल्पित, नियोजित र षड्यन्त्रपूर्ण प्रचारबाजीप्रति हाम्रो ध्यानाकर्षण भएको छ ।'

समरले विज्ञप्तिमा भनेका छन्, 'नेकपामाथि दमन गर्ने सरकारी षड्यन्त्रअनुरूप त्यसप्रकारको नियोजित, भ्रमपूर्ण र कपोलकल्पित प्रचार गराइएको र यसप्रकारका षड्यन्त्र नगर्न चेतावनी दिन चाहन्छौँ । नेकपामाथि दमन गर्ने योजनाअनुरूप प्रहरी आफैँले उक्त हतियारहरू राखेर भ्रमपूर्ण प्रचार गराएको पनि स्पष्ट पार्न चाहन्छौँ ।'

कोरियास्थित नेपालीहरूले गरे जेल परेका नेकपा नेता–कार्यकर्तालाई आर्थिक सहयोग

कोरियामा बस्ने नेपालीहरूको सङ्गठन नेपाली जनप्रगतिशील मोर्चा दक्षिणकोरियामा आबद्ध नेपालीहरूले नेपालको सरकारले अन्यायपूर्वक जेल र हिरासतमा राखेको भन्दै नेकपाका नेता-कार्यकर्ताको आधारभूत आवश्यकता पूरा गर्न सहयोग पुगोस् भन्दै आर्थिक सहयोग आरम्भ गरेका छन् । मोर्चाका अनुसार उनीहरूले एकमुष्ट पचास हजार रुपैयाँ सङ्कलन गरेर नेपाल पठाएका छन् ।

मोर्चाका अध्यक्ष आदर्श मगरले प्रेसविज्ञप्ति जारी गरी आर्थिक सहयोग जुटाउनुको कारणबारे चर्चा गर्दै भनेका छन्, 'हाम्रो महान् तथा गौरवशाली सङ्गठन नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीको राप्ती ब्युरोको बैठक तथा राजनीतिक प्रशिक्षण स्थलबाट सुतिरहेको अवस्थामा गत असोज ३० गते मध्यरातमा आपराधिक शैलीमा निरङ्कुश सामाजिक फासिवादी कठपुतली दलाल सरकारको ठाडो निर्देशनमा केपी-बादलमण्डलीका बर्दिधारी मतियारहरूले मध्य पश्चिम कमान्ड इन्चार्ज क. वीरजङ्ग, राप्ती ब्युरो इन्चार्ज क. सुवास, राप्ती ब्युरो कार्यालय सचिव क. सविन, युवा सङ्गठन नेपालका केन्द्रीय अध्यक्ष क. पाटनलगायत करिब दुई दर्जन नेता-कार्यकर्ताहरूको गिरफ्तार गरिएको थियो । यो सम्भवतः शृङ्खलाबद्ध गिरफ्तारीमध्येको सबैभन्दा ठूलो सङ्ख्याको गिरफ्तारी थियो जसले मोर्चालाई अत्यन्तै पीडाबोध गरायो, दुःखी तुल्यायो ।'

मगरले विज्ञप्तिमा अगाडि भनेका छन्, 'गिरफ्तारीपछि प्रहरीको कस्टडीमा रहनुभएका आस्थाका बन्दी आदरणीय नेता-कार्यकर्ताहरूलाई सामान्य कोलगेट, ब्रुस, साबुनदेखि लिएर प्रतिकूल स्वास्थ्यस्थितिको अवस्थामा पनि आर्थिक अभावका कारण उपचारको समस्याजस्ता आधारभूत समस्या रहेको जानकारी मोर्चाले पायो र यस विशेष परिस्थितिमा उहाँहरूको शीघ्र स्वास्थ्यलाभको कामनासहित केही आधारभूत समस्याहरूको समाधानका निम्ति हामीले जति सकिन्छ केही आर्थिक सहयोग गर्नुपर्छ भन्ने मनसायका साथ मोर्चाभित्रका कमरेडहरूको बीचमा कुराकानी र छलफल चल्यो । सोहीमुताबिक धेरै रकम सहयोग गर्न नसके पनि रु. ५०,०००|- (अक्षरेपी पचास हजार रुपैयाँ) मोर्चाले सहयोगको सामर्थ्य राख्यो ।'

विज्ञप्तिमा भनिएको छ, 'उक्त रकम सम्बन्धित ठाउँमा पुगिसकेको जानकारी मोर्चाले पाइसकेको छ । थोरै भए पनि राहत पुगोस्, मलमपट्टीको काम गर्न सकोस् भन्ने हाम्रो शुभेच्छा हो । जनविरोधी, राष्ट्रघाती, कठपुतली दलालहरूको धम्की, चेतावनी, दमन र गिरफ्तारीले क्रान्तिकारी विचार, आवाज र सङ्घर्ष किमार्थ ढल्नेछैन, बरु थप इस्पात, अडिग

हिरासतमा रहेका नेकपाका मध्यपश्चिम कमान्ड इन्चार्ज वीरजङ्ग अस्वस्थ भएपछि अस्पताल भर्ना

जिल्ला प्रहरी कार्यालय दाङको हिरासतमा रहेका नेकपाका केन्द्रीय सदस्य एवम् मध्यपश्चिम कमान्ड इन्चार्ज चन्द्रबहादुर चन्द ' वीरजङ्ग' लाई स्वास्थ्यमा समस्या देखिएपछि दाङको गोर्खा हस्पिटलमा भर्ना गरिएको छ । उनलाई स्फरटाइफस रोग लाग्नुका साथै सुगर र ब्लडप्रेसरका कारण स्वास्थ्यमा समस्या देखिएपछि अस्पताल भर्ना गरिएको पारिवारिक स्रोतले जनाएको छ । शुक्रबार अस्पताल भर्ना गरिएका नेता चन्दलाई लामखुट्टेले टोकेर लाग्ने रोग स्फरटाइफस लागेको र अहिले स्वास्थ्यमा सुधार हुँदै आएको जानकारी उपचारमा संलग्न डाक्टरले दिएका छन् । उनलाई अन्यत्र रिफर गर्नुपर्ने हो वा त्यहीँ उपचार गर्ने भन्ने विषयमा डाक्टरसँग छलफल भइरहेको पारिवारिक स्रोतले बताएको छ । प्रहरीकै सुरक्षा घेरामा उनको उपचार भइरहेको छ ।

पारिवारिक स्रोतका अनुसार प्रहरीले सुरुमा भर्ना गर्न आनाकानी गरेको खबर बाहिर आएपछि मानवअधिकारर्मीले प्रहरी प्रशासनसमक्ष उनको स्वास्थ्यलाई विशेष ख्याल गरिदिन आग्रह गरेपछि अस्पताल भर्ना गराइएको हो ।

नेकपा नेता महतोप्रति मोर्चाद्वारा श्रद्धाञ्जली व्यक्त

काठमाडौं :

मधेसी राष्ट्रिय मुक्ति मोर्चा (क्रान्तिकारी) का संयोजक देवनारायणले नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीका पूर्वकेन्द्रीय सदस्य, पार्टीका केन्द्रीय सल्लाहकार तथा पूर्वसांसद रामलखन महतो (सङ्ग्राम) को निधनप्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली व्यक्त गरेका छन् । केन्द्रीय कार्यालयका तर्फबाट शोकवक्तव्य जारी गर्दै देवनारायणले महतोप्रति श्रद्धाञ्जली व्यक्त गरेका हुन् ।

देवनारायणको विज्ञप्तिमा भनिएको छ, ' मिथिला नगरपालिका वडा नं २ नक्टाझिजको विश्वकर्माचोकमा २०७६ साल कात्तिक १५ गते शुक्रबार बसको ठक्करले रामलखन महतो (सङ्ग्राम) को निधन भएको छ । उहाँको निधनले कम्युनिस्ट आन्दोलनलाई अपूरणीय क्षति भएको छ । कम्युनिस्ट आन्दोलन, वैज्ञानिक समाजवाद स्थापनाका निम्ति उहाँको महत्वपूर्ण भूमिका थियो । उहाँप्रति श्रद्धाञ्जलीका साथै समस्त परिवारप्रति समवेदना व्यक्त गर्दछौं ।'

मोर्चाद्वारा जारी विज्ञप्तिमा भनिएको छ, '२०७६ साल कात्तिक १५ गते शुक्रबारका दिन लगभग ३:०० बजे मिथिला नगरपालिका वडा नं २ नक्टाझिजको विश्वकर्माचोकमा बसले ठक्कर दिई निधन हुनुभएका महान् जननेता तथा कम्युनिस्ट धरोहर, वैज्ञानिक समाजवादप्रति अटल रहने नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीका पूर्वकेन्द्रीय सदस्य, केन्द्रीय सल्लाहकार कमरेड रामलखन महतो (सङ्ग्राम) को पार्थिव शरीरलाई २०७६ साल कात्तिक १६ गते शनिबारका दिन क्षिरेश्वर नगरपालिकामा नेकपामाथि लगाइएको प्रतिबन्धलाई चिर्दै लगभग ५०० जनाको बीचमा अन्त्येष्टि गरियो ।'

विज्ञप्तिमा महतोप्रति नेकपाका नेता-कार्यकर्ताहरूले श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दै समस्त परिवारप्रति शोकलाई शक्तिमा परिवर्तन गर्ने अठोटका साथ समवेदना प्रकट गरेका थिए ।

अन्त्येष्टि कार्यक्रममा अखिल नेपाल शिक्षक सङ्गठनका केन्द्रीय सदस्य दिनेशले महतोको शवमा पार्टीको झन्डा ओढाएका थिए ।

स्रष्टाहरूले भने : छोड्, हाम्रो भूमि छोड्

भारतले हालै सार्वजनिक गरेको नयाँ राजनीतिक नक्सामा नेपाली भूमि कालापानी, लिम्पियाधुरा र लिपुलेकलाई समेत समावेश गरेपछि नेपालमा प्रत्येक दिन त्यसको विरोध भइरहेको छ । सीमा अतिक्रमणका विरुद्ध हरेक दिन कुनै न कुनै प्रकारका विरोधहरू भइरहेका छन् । जनपक्षीय सञ्चारमाध्यमहरुमा राष्ट्रियता रक्षाका विषयमा सिर्जनाहरु प्रकाशित-प्रसारित भइरहेका छन् । शासकहरूबाहेक मुलुकको सिङ्गो जनमत राष्ट्रिय रक्षाका लागि उभिएको छ ।

यसै सन्दर्भमा काठमाडौंमा केही स्रष्टाले सडकमा उभिएर राष्ट्रवादी कविता र गीत वाचन गरेका छन् । स्रष्टाहरूले गीत र कविताको माध्यमबाट सीमा अतिक्रमणको विरोध गरेका हुन् । काठमाडौंको रत्नपार्कमा जम्मा भएर स्रष्टाहरूले भने :

छोड् हाम्रो भूमि छोड्,
नालापानी छोड्
हाम्रो लिम्पियाधुरा छोड्
सुस्ता पनि छोड्
हाम्रो सबै भूमि छोड्

स्रष्टाहरूले गीत/कविताको माध्यमबाट भारतीय साम्राज्यवादी अतिक्रमणको विरोध गरेका छन् । उनीहरूले हाम्रो देशको सीमा एक इन्च पनि कसैले मिच्न नपाइने बताए । स्रष्टाहरूले इतिहासमा सधैँ स्वाधीन रहेको मुलुक स्वाधीतना र राष्ट्रियताको रक्षाका लागि सदैव लड्न तयार छ भन्ने सन्देश दिए । कार्यक्रममा कवि विमल निभा, स्नेह सायमी, सीता शर्मा, नन्दु उप्रेती, शोभा दुलाललगायतले कविता सुनाएका थिए भने कर्ण परियारलगायतले गीत सुनाए ।

स्रष्टाहरूको उक्त विरोध कार्यक्रममा सीमाविद् हिरण्यलाल श्रेष्ठले अतिक्रमित नेपाली भूमिबाट भारतीय सेना तत्काल हटाउन माग गरे । स्वाधीन र सार्वभौम मुलुकमा भारतीय हस्तक्षेप स्वीकार्य नहुने भन्दै श्रेष्ठले भारतले हस्तक्षेप बन्द गर्नुपर्ने बताए । स्रष्टाहरूले अतिक्रमित नेपाली भूमिबाट भारतीय सेना फिर्ता नभएसम्म विरोध कार्यक्रम जारी राख्ने बताए ।

'सिमानामा काँडेतार' बन्दै

काठमाडौँ : नायक तथा 'सिमानामा काँडेतार' का अभियन्ता नवल खड्काले नेपाली भूमिको रक्षाका लागि नेपाल-भारतको सीमामा काँडेतार लगाउनुपर्ने बताएका छन् । भारतले पटकपटक सीमा अतिक्रमण गरिरहे पनि सरकारी तहबाट त्यसको कुनै पहल नभएको भन्दै नायक खड्काले राष्ट्रियता र सार्वभौमिकताको रक्षार्थ सीमामा गएर लड्न सबै तयार हुनुपर्ने बताए ।

काठमाडौँको संवाद डबलीमा आयोजित कार्यक्रममा खड्काले नेपाली सेनालाई ब्यारेकमा होइन सीमामा खटाउनुपर्ने भन्दै भारतले सीमा मिचिरहेको दृश्य नेपाली सेनाले हेरिरहन नहुने धारणा राखे । उनले भने, 'भारतीय अतिक्रमणविरुद्ध सबै नेपाली एक हुनुपर्छ ।'

यसअघि 'दसगजा' र 'भीमदत्त' चलचित्रको माध्यमबाट भारतीय अतिक्रमणविरुद्ध आवाज उठाएका खड्काले अहिले 'सिमानामा काँडेतार' निर्माण गरिरहेका छन् ।

भारतीय अतिक्रमणविरुद्ध सडकमा भइरहेका विरोध प्रदर्शनमाथि गरिएको धरपकडको विरोध गर्दै उनले भने, 'भारतीय अतिक्रमणविरुद्ध सडकमा देखिएका आवाज प्रहरीले दबाउन खोजिरहेको छ । गिरफ्तार र धरपकड गर्नेहरू विखण्डनकारी हुन् ।'

राष्ट्रियताको रक्षाका लागि लड्न मधेसी राष्ट्रिय मुक्ति मोर्चा नेपाल (क्रान्तिकारी) को अपिल

आदरणीय जनसमुदाय,

हाम्रो देश ससाना गणराज्य हुँदै विशाल नेपाल, राणा शासनकालमा नै भारतमा ब्रिटिस सरकारले आधिपत्य जमाएपछि नेपाल खुम्चिँदै गयो र ब्रिटिससँगको युद्धमा नेपाली जनताको वीरतापूर्ण सङ्घर्षले नेपाल र नेपालीहरू गुलाम हुनबाट बचे । गुलामीको चपेटमा रहेका भारतीय शासकहरूको बेइमानीले गर्दा हाम्रो देशको ठूलो भूभाग गुम्न पुग्यो र हाल कायम रहेको भूभागलाई पनि अतिक्रमण गरिरहेको छ । नेपाली भूभाग कालापानीमा भारतीय सैनीक क्याम्प राखियो । त्यसबखत केही वर्षका लागि मात्र राख्ने भनियो तर त्यो पनि बेइमानी थियो । विश्वका सम्पूर्ण देश युद्ध जित्न नसकेर एकअर्काका गुलाम भए तर हामी गुलाम भएनौं । हाल आएर हाम्रो सार्वभौमिकतामाथि भारतीय साम्राज्यवादी शासकहरूले सीमा अतिक्रमण गरेका छन् । एकातिर बेटी र रोटीका कुरा गर्छन् भने अर्कातिर हाम्रो देशको भूमि दार्चुला जिल्लामा रहेका लिम्पियाधुरा, लिपुलेक भारतीय नक्सामा गाभिएको छ । एकातिर नेपालमा रहेका पानी, बिजुली जडीबुटी, स्रोतसाधन, नदीनाला, काठपात, भूक्षय गराई मलिलो माटो, ढुङ्गा, गिटी कौडीको भाउमा सित्तैं लगिरहेका छन् र नेपाली जनतालाई कङ्गाल बनाइरहेका छन् । हामी नेपालीहरूले अङ्ग्रेजलाई नेपाली भूमीबाट युद्धमार्फत लखेट्यौँ । त्यसरी नै साम्राज्यवादी भारतीय शासकहरूसँग पनि स्वाधीनता र सार्वभौमिकताका लागि युद्ध गर्नुपर्ने अवस्था आइसकेको छ । साम्राज्यवादी शासकहरूले नेपालका केही मुट्ठीभर पहाडे शासक, नेता र मधेसका मधेसमा रहेका मुठ्ठीभर जमिनदार नेताहरूलाई नेतालाई दलाल बनाएका छन् र सीमा अतिक्रमण गरिरहेका छन् । यसका विरुद्ध सिमानामा बसोबास गरेका नेपाली जनता जतिसुकै कठिनाइ भए पनि भारतीय शासकविरुद्ध सङ्घर्ष गरिरहेका छन् । यसको उदाहरण सप्तरीको तिलाठी र बाँकेको कञ्चनपुरलाई लिन सकिन्छ । भारतीय साम्राज्यवादी हस्तक्षेप र अतिक्रमणका विरुद्ध विप्लव महासचिव रहेको नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीले बारम्बार सङ्घर्ष गरिहेको छ । संसदीय दलाल व्यवस्थाका मतियार रहेका पार्टीहरूले चुँसम्म बोल्दैनन् । दार्चुला जिल्लाको लिम्पियाधुरा, लिपुलेक भारतीय नक्सामा गाभिएको र भूमि हस्तक्षेप गरेको विरोधमा नेकपाको भ्रातृ सङ्गठन मधेसी राष्ट्रिय मुक्ति मोर्चा नेपाल (क्रान्तिकारी) घोर आपत्ति र भर्त्सना गर्दछ र चुनौती दिन चाहन्छ- नेपालको सार्वभौमिकतामा आँच आउने अतिक्रमणलाई यस मोर्चाले जुनसुकै बेला पनि आन्दोलन र युद्ध गर्न सक्छ ।'

दलाल, बुर्जुवा पुँजीवादको प्रतिनिधि पार्टी नेपाली काङ्ग्रेस, सुधारवादी दलाल पुँजीवादमा रहेका मधेसी दल वा पार्टी र सामाजिक दलाल संसदीय व्यवस्थाको पक्षधर पार्टी रहेको नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (नेकपा), केपी वली, प्रचण्डमण्डलीहरूको संशोधनवादी गैरकम्युनिस्ट चरित्रका कारण नेपाली श्रमिक जनताहरू घोर चपेटामा परेका छन् । एकातिर मतगणनाको हिसाबले ६५ प्रतिशत नेपाली जनता कम्युनिस्ट व्यवस्था चाहन्छन् तर यी कम्युनिस्ट भनिनेहरूको व्यवस्था भनेको कम्युनिस्ट नेताले जनताको अकुत सम्पत्ति लुटेर निजीकरण गरी महाधनाढ्य बन्नु हो । जनता भोकमरीमा हुनु, उपचार, शिक्षा, न्याय नपाउनु र नेता अर्बौंको गाडी र महलमा बसी आफूले मोजमस्ती गर्नु हो । वैज्ञानिक समाजवादको एक चरणपछि कम्युनिस्ट व्यवस्था कायम हुन्छ-हुन्छ । वैज्ञानिक समाजवादमा सम्पूर्ण उद्योग, जल, जमिन, प्राकृतिक स्रोतसाधन, नागरिक राज्यको मातहत हुन्छ र गाँस, बास, कपास, शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारमा नैसर्गिक र समान अधिकार हुन्छ । योग्यताअनुसार काम र दाम, आवश्यकताअनुसारको काम, दाम र सुविधाहरू हुने ठाउँमा राष्ट्रिय उद्योगलाई बेच्छन् । नेता नै महाधनाढ्य हुन्छन् र विलासी जीवन बिताउँछन् । ब्रह्मलुट गर्छन् र जनतामा अत्यधिक कर वृद्धि गरेर ढाड सेक्छन् । जनतामा अमनचैन छैन । सुरक्षको प्रत्याभूति छैन । चेलीहरू बलात्कृत भइरहेका रहेका छन् । युवालाई चरेस र अफिममा लट्ठ्याइरहेका छन् । भ्रष्टाचार, कमिसनखोरी, घुसखोर, दलालहरूको बिगबिगी छ । नोकरशाहीतन्त्र हाबी छ । के यही हो कम्युनिस्ट पार्टीको व्यवस्था र चरित्र ? यो गैरकम्युनिस्ट, संशोधनवादी, कम्युनिस्टविरोधी चरित्र र व्यवस्था हो । यसबाट नेपाली जनता सजग र सचेत भई यिनीहरूको भ्रमबाट मुक्त भएर नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी र वैज्ञानिक समाजवादी व्यवस्था कायम गर्न अग्रगामी पङ्क्तिमा उभिएर सर्वहारावर्गको पक्षधर भई दलाल, बुर्जुवा पुँजीवाद र संसदीय व्यवस्थाका मतियारलाई अन्त्य गर्नु वा ध्वस्त पार्नुपर्छ । अहिलेको मधेसी समाजमा जमिनदार, सामन्त प्रवृत्तिको वर्चस्व छ । सुदखोर वित्तीय बैङ्कहरूले मधेसी जनतालाई घरबारविहीन बनाइरहेको छ । यसको उदाहरण धनुषा जिल्लाको नगराइन नगरपालिका ५ मा बसोबास गरिरहेका राजकुमार मण्डल घरघडेरी जग्गा २४ कट्ठा दृष्टिबन्धक ३० हजार किर्ते गरी तीन लाख ऋण लिँदा सम्पूर्ण ऋण-ब्याज मूलधन चुक्ता गर्दा पनि आलटाल गरी नगराई वडा नं. ५ मा बसोबास गर्ने शिव चन्द मिश्रकी श्रीमती रञ्जना मिश्रले जग्गा फिर्ता गरिनन् । जग्गा फिर्ता पाऊँ भन्दा-भन्दा अदालतमा घर खाली गनू भनी मुद्दा हाले । अब भागमा ४ कट्ठा जमिन पर्ने छ भाइ घरवारविहीन भएन । यस्ता उदाहरणहरू मधेसमा धेरै छन् । मधेसी जनता मिटर ब्याजबाट व्यापक ग्रसित छन् । यस्ता सम्पूर्ण अन्यायअत्याचारका विरुद्ध मधेसी राष्ट्रिय मुक्ति मोर्चा नेपाल (कान्तिकारी) मा आबद्ध हुन र सङ्गठित हुन मधेसी जनतालाई आह्वान र अपिल गर्दछु ।

देवनारायण
संयोजक
मधेसी राष्ट्रिय मुक्ति मोर्चा नेपाल (क्रान्तिकारी)
केन्द्रीय समिति

नगरपालिका कार्यालयको अनुरोध

- जन्मदर्ता, मृत्युदर्ता, विवाहदर्ता, सम्बन्ध विच्छेद एवम् बसाईसराई जस्ता व्यक्तिगत घटना ३५ दिनभित्रमा दर्ता गराऔं ।
- छोराछोरी दुवैलाई विद्यालय पठाऔं ।
- प्रत्येक घरमा शौचालय बनाई राष्ट्रिय अभियानलाई सहयोग पुऱ्याऔं ।
- विभिन्न स्थानबाट निस्किएका फोहोरमैला तोकिएको स्थानमा राखौं र संकलन गर्न आउने गाडीमा सुरक्षित तरिकाले फालौं ।
- समयमै कर शुल्क भुक्तानी गरौं, विकास निर्माणमा सहभागी बनौं ।
- रुख रोपौं, वातावरण संरक्षण गरौं । निषेधित क्षेत्रबाट ढुंगा, गिटी तथा बालुवा ननिकालौं ।
- भवन निर्माण मापदण्ड २०६४ र भवन निर्माण संहिता नगरपालिकामा नक्सापास गरेर मात्र घर निर्माण गरौं ।

साथै

२०७६ सालको बडादशैं, शुभ-दीपावली तथा छठ पर्वको उपलक्ष्यमा सम्पूर्ण नेपालीहरुमा हार्दिक शुभकामना ।

लालबन्दी नगरपालिकाको कार्यालय
सर्लाही

नगरपालिका कार्यालयको अनुरोध

- जन्मदर्ता, मृत्युदर्ता, विवाहदर्ता, सम्बन्ध विच्छेद एवम् बसाईसराई जस्ता व्यक्तिगत घटना ३५ दिनभित्रमा दर्ता गराऔं ।
- छोराछोरी दुवैलाई विद्यालय पठाऔं ।
- प्रत्येक घरमा शौचालय बनाई राष्ट्रिय अभियानलाई सहयोग पुऱ्याऔं ।
- विभिन्न स्थानबाट निस्किएका फोहोरमैला तोकिएको स्थानमा राखौं र संकलन गर्न आउने गाडीमा सुरक्षित तरिकाले फालौं ।
- समयमै कर शुल्क भुक्तानी गरौं, विकास निर्माणमा सहभागी बनौं ।
- रुख रोपौं, वातावरण संरक्षण गरौं । निषेधित क्षेत्रबाट ढुंगा, गिटी तथा बालुवा ननिकालौं ।
- भवन निर्माण मापदण्ड २०६४ र भवन निर्माण संहिता नगरपालिकामा नक्सापास गरेर मात्र घर निर्माण गरौं ।

साथै

२०७६ सालको बडादशैं, शुभ-दीपावली तथा छठ पर्वको उपलक्ष्यमा सम्पूर्ण नेपालीहरुमा हार्दिक शुभकामना ।

हरिवन नगरपालिकाको कार्यालय
सर्लाही

भारतीय हस्तक्षेपविरुद्ध सुनसरीमा प्रदर्शन

काठमाडौँ : भारतले कात्तिक १३ गते प्रकाशित गरेको राजनीतिक नक्सामा कालापानी, लिम्पियाधुरा, लिपुलेकसहितको नेपाली भूभाग समावेश गरेपछि अखिल (क्रान्तिकारी) ले देशैभर विरोधप्रदर्शन गरेको छ ।

यसैबीच क्रान्तिकारीले सोमबार मेची-कोसी ब्युरोअन्तर्गत सुनसरीको इटहरीमा बृहत् प्रदर्शन गरेको छ । इटहरीको जनता कलेजबाट सुरु भएको विरोधऱ्याली विराटनगर बसपार्क हुँदै इटहरी मुख्य सडक बीपी चोकमा पुगी कोणसभामा परिणत भएको थियो । विरोधऱ्यालीमा सुनसरीका विभिन्न कलेजबाट ५ सयभन्दा बढी विद्यार्थी सहभागी थिए । कोणसभामा अखिल (क्रान्तिकारी) सुनसरीका विजय ताजपुरियाले आफ्नो अन्तिम सास रहँदासम्म देशका लागि योगदान दिने भन्दै क्रान्तिकारीले देश बेच्ने दलाल तथा भ्रष्ट सरकारका विरुद्ध कडा आन्दोलन गर्ने बताए ।

काठमाडौँमा व्यापक विद्यार्थीको उपस्थितिमा प्रदर्शन सुरु गरेको अखिल (क्रान्तिकारी) ले यसअघि कैलालीको धनगढी, बाँके, कपिलबस्तु, झापालगायत ठाउँमा भारतीय हस्तक्षेपका विरुद्ध प्रदर्शन गरेको र उक्त प्रदर्शन जारी रहने अखिल (क्रान्तिकारी) का कोषाध्यक्ष नरेन्द्र विकले बताए ।

कोरियास्थित नेपालीले ...

र चट्टानझैँ अटल भएर उभिनेछ । सामाजिक फासिवादी, नेपाली जनताका वैरीहरूले विकास र समृद्धिका दुस्मनहरूले इतिहासको हेक्का राखे हुन्छ- बन्दुकको मालिक बनेर जनतामाथि दमन गर्दा न राणाशासन टिक्यो, न पञ्चायत टिक्यो, न त राजतन्त्र नै टिक्न सक्यो । तसर्थ भ्रष्टहरूको ग्याङ (सरकार) लाई देश र जनताप्रति जिम्मेवार र उत्तरदायी बन्न मोर्चा अनुरोध गर्दछ । दलाल सरकारले शान्तिपूर्ण तरिकाले राजनीतिक सङ्गठन खोल्न पाउने, भेला, बैठक, सम्मेलन र राजनीतिक गतिविधि गर्न पाउने संवैधानिक व्यवस्थाको धज्जी मात्रै उडाएन, दिनानुदिन अनेकौँ भ्रष्टाचारी, घुसखोरी, तस्करी, कालोबजारी, कमिसनखोर हरूसँग काँधमा काँध मिलाउँदै काण्डैकाण्डमा मुछिएको यो कमाउनिस्ट सरकार नेपाली जनताबाट दिन दुई गुना, रात चौगुना नाङ्गिँदै गएको कुरा दिनको घामजत्तिकै छर्लङ्ग छ । जनविरोधी दलाल सरकारको यसखाले रवैयाको मोर्चा घोर भर्त्सना गर्दछ । साथै गिरफ्तारीमा पर्नुभएका सम्पूर्ण नेता-कार्यकर्ताहरूको बिनासर्त यथाशीघ्र रिहाइको माग गर्दछौँ । विभिन्न बाधा-अड्चन, उतारचढाव, आरोह-अवरोहका बीचबाट वर्गसङ्घर्षको गति अनवरत अघि बढ्नेछ । एकीकृत जनक्रान्ति सफल भैछाड्नेछ । वैज्ञानिक समाजवादको यात्रा ढिलोचाँडो अवश्य गन्तव्यमा पुग्नेछ भन्नेमा मोर्चा विश्वस्त छ ।'

राज्यसत्ताको उत्पत्ति ...

मात्र गर्नेछ । वैज्ञानिक समाजवादले मात्र यहाँका जातीय, वर्गीय, लैङ्गिक, क्षेत्रीय र विभिन्न उत्पीडित समुदायको उत्पीडन र असमानताको हल दिनेछ । नागरिकलाई गाँस, बास, कपास, शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगार, खाद्य सम्प्रभुता, यातायात, सञ्चार, विद्युतीकरण, मनोरञ्जनको उचित व्यवस्था वैज्ञानिक समाजवादले मात्र हल गर्नेछ । दलालहरू र तिनले भन्ने गरेका संसदीय व्यवस्थाबाट समाजवादको परिकल्पना फगत भ्रम मात्र हो । संसदीय व्यवस्था 'नर्क' जानलाई खनिएको बाटो भएकाले जतिसुकै राम्रो र रङ्गीचङ्गी बनाइएको भए पनि अन्ततः त्यो नर्क नै पुग्ने भएकाले कठिन र अप्ठ्यारो भए पनि वैज्ञानिक समाजवादको लक्ष्य प्राप्तिका लागि जनसत्ताको विकल्प छैन । यो नै अहिलेको जनताको सत्ता स्थापना गर्ने निर्विकल्प बाटो हो ।

अन्त्यमा सत्ताबाहेक सबथोक भ्रम हो भन्ने मान्यतालाई पकड्दै सबै न्यायप्रेमी र राष्ट्रप्रेमी नेपाली जनता एक भएर वैज्ञानिक समाजवादको बाटोमा अघि बढौँ । 'शान्ति, समृद्धि, स्वाधीनता र समानताका लागि वैज्ञानिक समाजवाद' भन्ने जनसत्ताको नारालाई आत्मसाथ गर्दै दिगो शान्ति, मुलुक र जनताको समृद्धि, राष्ट्रिय स्वाधीनता र सामाजिक समानताका लागि एकीकृत जनक्रान्तिको कार्यदिशामा अघि बढौँ ।

दासविद्रोह र दासप्रथाको पतन

अनुवाद : भेषराज भुसाल

सामन्ती समाजको उत्पादन सम्बन्ध भूस्वामी वर्गद्वारा भूमिको स्वामित्व र भूदासहरुमाथि लगभग पूर्ण नियन्त्रणमा आधारित थियो । भूस्वामी अधिकांश जमिनका मालिक थिए । किसानहरु र भूदासहरुसँग आफ्नो जमिन नाम मात्रको वा छँदै थिएन । जीवनयापनका निम्ति उनीहरु भूस्वामीको जमिनमा खेती गर्न बाध्य थिए । यसरी उनीहरु सामन्ती भूमि व्यवस्थामा बाँधिएका थिए । उनीहरुको व्यक्तिगत स्वतन्त्रता खोसिएको थियो र भूस्वामीहरुका क्रूर शोषण-उत्पीडनका सिकार भएका थिए ।

दासप्रथा मानव समाजको एउटा अपरिहार्य अवस्था थियो । यसको जन्म तत्कालीन उत्पादक शक्तिहरूको आवश्यकताहरूको अनुकूल थियो । दास समाजमा युद्धबन्दीहरूलाई सामूहिक रूपमा मृत्युदण्ड दिइँदैनथ्यो । त्यसको बदलामा उनीहरूलाई काम गराउनका निम्ति जीवित राखिने गर्थ्यो । यो उत्पादनको विकासमा सहायक थियो । दासमालिकसँग ठूलो मात्रामा उत्पादनका साधन र श्रम विद्यमान हुनाले ठूलो परिमाणमा उत्पादन र सहकार्यलाई सङ्गठित गर्न सम्भव भयो । धातुका औजारहरूको प्रयोगका साथै कृषि, पशुपालन र दस्तकारी उद्योग तीव्रताका साथ विकसित भए । कृषि राष्ट्रिय अर्थव्यवस्थाको सबभन्दा महत्वपूर्ण घटक बन्न गयो । घोडा, भैंसी, भेडा, कुखुरा, कुकुर र सँगुरलाई घरपालुवा बनाइयो ।

चीनमा दास समाजका समयको फूलकाशाबाट बनेको एउटा आनुष्ठानिक पात्र भेटिएको छ । ११० सेन्टिमिटर अग्लो र १४०० केजी तौल भएको यस पात्रलाई धेरै नै दस्तकारहरूको मिलीजुली प्रयासहरूबाट मसिनो अत्यन्त सुन्दर डिजाइनसहित साँचामा ढालेर बनाइएको थियो । यसबाट अनुमान लगाउन सकिन्छ- त्यस समयमा उत्पादन कौशल र दस्तकारी कति उच्च स्तरसम्म पुगेको थियो ।

दास समाजका उत्पादन सम्बन्धहरूले उत्पादक शक्तिहरूको विकासलाई एक हदसम्म अगाडि बढायो । परन्तु यी उत्पादन सम्बन्धहरूमा उत्पादक शक्तिहरूको विकासका निम्ति अन्तरविरोधहरू अन्तरनिहित थिए । उत्पादक शक्तिहरूको विकास हुनुसँगै ती अन्तरविरोधहरू अझ पेचिला हुन गए । दासहरूको ठूलो आवादीले दासमालिकका क्रूर शोषण-दमनलाई अब अरू सहन सक्दैनथे । उनीहरूले आफ्नो काम ढिलो गरिदिन्थे । धेरै दासहरू एकसाथ भाग्ने गर्थे र जानीबुझीकन उत्पादनका औजारहरू नष्ट गर्दथे । एकातर्फ दासमालिकले उसको दमनलाई तीव्र गरिदिए जसबाट धेरै ठूलो सङ्ख्यामा दासहरूको अकालमै मृत्यु हुन थाल्यो र अर्कोतर्फ उनीहरूले ठूलाठूला औजारहरू ल्याए जसलाई सजिलै नोक्सान पुऱ्याउन सकिँदैनथ्यो । यद्यपि यसबाट शक्तिहरूको विकास अवरुद्ध हुनुको एउटा कारण व्यवस्थाद्वारा शारीरिक श्रमप्रति गरिएको तिरस्कारपूर्ण दृष्टिकोण पनि थियो । दामासाही हुन पुगेका साना उत्पादक शारीरिक श्रममा लाग्नुभन्दा यताउता लखरिन मन पराउने गर्दथे । यी सम्पूर्ण चीजहरूले के देखाउँथ्यो भने दास समाजका उत्पादन सम्बन्ध उत्पादक शक्तिहरूको विकासका अनुकूल रहन गएका थिएनन् । यसको अन्त्य त्यत्तिकै अपरिहार्य थियो जत्तिको यसको अविर्भाव ।

दास समाजको अन्तिम समयमा सामन्ती उत्पादन सम्बन्ध अगाडि आउन लागे । दास राज्यद्वारा भूमिको स्वामित्व दास समाजमा उत्पादन सम्बन्धहरूको आधार थियो । चीनमा यिनचाउ कालमा भूमिमाथि राज्यको स्वामित्व चिङ्तियनको सीमामा आउने समस्त भूमि 'सामुदायिक' भूमि भन्ने गरिन्थ्यो । यो 'स्वर्गपुत्रद्वारा नियुक्त' राजकीय अधिकारीहरूको कब्जामा थियो । उत्पादक शक्तिहरूको विकाससँगै केही दास मालिकहरूले ठूलो मात्रामा 'निजी भूमि' मा दासहरूद्वारा खेती गराउनका निम्ति भरपूर कोसिस गरे ताकि अरू धेरै अतिरिक्त श्रमको शोषण गर्न सकियोस् । ' निजी भूमि' को विस्तारसँगै 'सामुदायिक भूमि' को व्यवस्था कमजोर हुँदै गयो । त्यसै समयमा भूस्वामी वर्ग अगाडि आयो । उनीहरूले चिङ तियनको अन्त्य र खेतहरूको बीचबाट मेडआली हटाउनका निम्ति जोडदार रूपमा वकालत गरे । दास सुस्तसुस्त भूदास बन्दै गए । सामन्ती उत्पादन सम्बन्धहरूका मुनाहरू फक्रन थाले ।

दास समाजका आधारभूत वर्ग दास मालिक वर्ग र दास थिए । यी दुई वर्गका अतिरिक्त स्वतन्त्र किसान र दस्तकार थिए । दास सामाजिक समूहका सबभन्दा तल्लो पाउदानमा थिए र दास मालिकको क्रूरतम् शोषण-उत्पीडनका सिकार थिए । दास समाजको पूर्ण अवधिमा दासहरू र दास मालिकहरूका बीचमा हिंसात्मक सङ्घर्ष चलिरह्यो । चीनमा 'वसन्त र शिशिर' का अवधि दासप्रथाबाट सामन्तवादमा सङ्क्रमणको अवधि थियो । चीन नामक एउटा दासको नेतृत्वमा करिब ९००० दासहरूले देशभर सामन्ती प्रमुखहरूमाथि आक्रमण गरेर उनीहरूलाई छट्पटी गर्ने बनाइदिए । दास विद्रोहले दास मालिकहरूमाथि गम्भीर चुनौती दियो । दुनियाँका देशहरूमा दासहरूको विद्रोहले अनेक शौर्यपूर्ण गाथाहरूलाई जन्म दियो । उदाहरणका निम्ति रोमन कालमा स्पार्टाकसको नेतृत्वमा सबभन्दा ठूलो विद्रोह भयो जसमा १,२०,००० मानिसहरूले भाग लिए । यस विद्रोहले सम्पूर्ण रोमन साम्राज्यका जरा हल्लाइदियो । हिंश्रक दास विद्रोहहरूले दास मालिकको राजनीतिक सत्तामाथि जबर्जस्ती चोट पुऱ्यायो र दासप्रथाको पतनलाई तीव्र बनाइदियो । टुट्नु र विखण्डन हुनुसँगै सामन्ती उत्पादन सम्बन्ध सुस्तसुस्त परिपक्व हुँदै गयो । सामन्ती उत्पादन सम्बन्धहरूको प्रतिनिधित्व गर्नेहरूले नयाँ विकसित भएका भूस्वामीहरूले दास मालिकहरूको शासनलाई उखेलेर फाल्नका निमित्त श्रमजीवी जनताको शक्तिलाई प्रयोग गरे र भूस्वामीहरूको शासन स्थापित गरे । सामन्तवादले अन्तिम रूपबाट दासप्रथाको स्थान लियो ।

सामन्तवाद वर्गसङ्घर्षमा आधारित एउटा अर्को शोषक व्यवस्था हो । सामन्ती भूमि स्वामित्व सामन्ती समाजको आर्थिक आधार हो ।

दास समाजको अन्तिम समयमा सामन्ती उत्पादन सम्बन्ध अगाडि आउन लागे । दास राज्यद्वारा भूमिको स्वामित्व दास समाजमा उत्पादन सम्बन्धहरुको आधार थियो । चीनमा यिनचाउ कालमा भूमिमाथि राज्यको स्वामित्व चिङ्तियनको सीमामा आउने समस्त भूमि ।सामुदायिक भूमि भन्ने गरिन्थ्यो । यो ।स्वर्गपुत्रद्वारा नियुक्त राजकीय अधिकारीहरुको कब्जामा थियो । उत्पादक शक्तिहरुको विकाससँगै केही दास मालिकहरुले ठूलो मात्रामा ।निजी भूमि मा दासहरुद्वारा खेती गराउनका निम्ति भरपूर कौसिस गरे ताकि अरु धेरै अतिरिक्त श्रमको शोषण गर्न सकियोस् ।

सामन्ती समाजको उत्पादन सम्बन्ध भूस्वामी वर्गद्वारा भूमिको स्वामित्व र भूदासहरूमाथि लगभग पूर्ण नियन्त्रणमा आधारित थियो । भूस्वामी अधिकांश जमिनका मालिक थिए । किसानहरू र भूदासहरूसँग आफ्नो जमिन नाम मात्रको वा छँदै थिएन । जीवनयापनका निम्ति उनीहरू भूस्वामीको जमिनमा खेती गर्न बाध्य थिए । यसरी उनीहरू सामन्ती भूमि व्यवस्थामा बाँधिएका थिए । उनीहरूको व्यक्तिगत स्वतन्त्रता खोसिएको थियो र भूस्वामीहरूका क्रूर शोषण-उत्पीडनका सिकार भएका थिए ।

भूस्वामीहरूद्वारा किसानहरूको शोषणको मुख्य तरिका उनीहरूलाई जोत्न दिइएको जमिनबाट असुल गरिने लगान थियो । सामन्ती लगान तीन प्रकारका थिए : श्रमका रूपमा लगान, वस्तुका रूपमा लगान र मुद्रा लगान ।

सामन्ती समाजको प्रारम्भिक अवस्थामा श्रमका रूपमा लगान प्रचलित थियो । यसअन्तर्गत किसानहरूका आफ्ना औजारहरूको प्रयोग गरेर भूस्वामीको जमिनमा निश्चित समयसम्म काम गर्नुपर्थ्यो । किसानले भूस्वामीका निम्ति काम गरिसकेपछि मात्र आफ्नो जमिनमा काम गर्न पाउँथे । यसप्रकारको भूमि लगानअन्तर्गत शोषक र शोषितका बीचको सम्बन्ध एकदम स्पष्ट थियो । किसानहरूको आफ्नो जमिनको बालीनाली उनको आफ्नो हुन्थ्यो । त्यसकारण उनीहरूको रुचि आफ्नो जमिनमा गरिने श्रममा हुने गर्दथ्यो । भूस्वामीको जमिनमा किसानहरूको श्रमबाट हुने कृषि उपजमाथि पूर्ण रूपमा भूस्वामीको हक हुने गर्दथ्यो । स्वाभाविक रूपमा किसानहरूमा त्यस्तो श्रमप्रति कुनै प्रकारको उत्साह हुँदैनथ्यो । भूस्वामी पनि किसानहरूको व्यवहारमा हुने यसप्रकारको अन्तरलाई राम्रोसँग बुझ्थे । आफ्नो जमिनमा किसानहरूलाई कडा मेहनत गराउनका निम्ति धेरैधेरै कारिन्दा राख्थे जसको काम कडा अनुशासन लागू गर्नु हुन्थ्यो । यसप्रकार यस्तो लगान व्यवस्थामा उत्पीडक र उत्पीडित, शासक र शासितको सम्बन्ध एकदम स्पष्ट थियो । सामन्तवादको सुरुको अवस्थामा उत्पादक शक्तिहरू धेरै कमजोर थिए । भूस्वामीले प्रत्यक्ष जोरजबर्जस्तीको सहारा नलिईकन किसानहरूको अतिरिक्त श्रम हडप्न सक्दैनथ्यो । यसप्रकारको सामन्ती लगानलाई किसानहरूले हिंसात्मक प्रतिरोध गरे ।

त्यसपछि उत्पादक शक्तिहरूको विकासको संवेगका कारण तथा आफ्नो त्यस इच्छाका कारण कि शोषण त अरू बढ्यो तर शोषणको नियम लुकाइराखे । भूस्वामी वर्गले श्रम लगानको स्थानमा वस्तुका रूपमा लगान अपनाए । वस्तुका रूपमा लगानअन्तर्गत किसानहरूलाई भूस्वामीको रेखदेखमा काम गर्नु पर्दैनथ्यो । किसानको आफ्नो सम्पूर्ण श्रममाथि आफ्नै नियन्त्रण थियो । यद्यपि उनीहरूले निश्चित समयमा आफ्नो अतिरिक्त कृषिउपज भूस्वामीलाई बुझाउनु पर्दथ्यो । श्रम लगानको तुलनामा वस्तुका रूपमा लगान कृषिको प्रविधिको जानकारी र श्रमको उत्पादकतामा केही हदसम्म सुधार गर्नका लागि सहायक थियो । यद्यपि वस्तुका रूपमा लगान प्रायजसो किसानहरको कृषि उपजको ५० प्रतिशत वा कहाँसम्म भने ७० देखि ८० प्रतिशत हुने गर्दथ्यो । जीवनयापनको न्यूनतम् स्तर बनाइराख्नका निम्ति किसानहरूलाई कामको घन्टा बढाउनु पर्दथ्यो र ढाड भाँचिने गरी मेहनत गर्नु पर्दथ्यो । यस्तो गर्दा पनि किसान भयङ्कर गरिबीको जीवनबाट माथि उठ्न सक्दैनथे ।

मुद्रा लगान सामन्ती समाजको उत्तरार्द्धको समयतिर अस्तित्वमा आयो । त्यस समयमा उत्पादक शक्तिहरू पहिलेभन्दा कैयौं धेरै उन्नत थिए । मुद्रा र मालको सम्बन्ध व्यापक रूपबाट विकसित भइसकेका थिए । आफ्नो विलासीपूर्ण र इज्जत-प्रतिष्ठासहितको जीवनका निम्ति भूस्वामीलाई अझ धेरै धनको आवश्यकता रहने गर्दथ्यो । यस्तो परिस्थितिमा मुद्रा लगान अगाडि आयो । मुद्रा लगानअन्तर्गत किसानहरूले आफ्नो कृषि उपज मुद्राको बदलामा बजारमा बिक्री गर्दथे र त्यसबाट लगान भुक्तानी गर्दथे । जब कृषि उपज राम्रो हुन्थ्यो तब व्यापारीले मूल्य घटाएर किसानहरूको रगतपसिनाका एकएक थोपा निचोर्ने गर्दथे । यस्तो हुँदै जाँदा किसानहरूको जिन्दगी अझै दयनीय हुन गयो र उनीहरू प्रायः गरिबीको डिलमा रहने गर्दथे ।

सामन्ती समाजमा किसानहरूको धेरै जनसङ्ख्यालाई सामन्ती लगानद्वारा शोषण हुने गर्दथ्यो । उनीहरूले सामन्ती राज्यको धेरै करको बोझ पनि भुक्तान गर्नु पर्दथ्यो र सुदखोरहरूको सिकार पनि बन्नु पर्दथ्यो । भूस्वामीले नोकरशाहहरू र सेनाका साथ मिलेर किसानहरूको खेतीपाती लुट्ने गर्दथे, उनीहरूको जायजेथा हडप्ने गर्दथे र उनीहरूबाट बलजफ्ती बेठीबेगार गराउँथे । किसानहरूको धेरै ठूलो आवादी हरेक प्रकारका आर्थिक शोषणका सिकार भएका थिए ।

किसान विद्रोह सामन्ती समाजमा निरन्तर पेचिलो बन्दै गएको वर्गअन्तरविरोधहरूको प्रतिबिम्ब थियो ।

दास समाजको स्थानमा सामन्ती समाज आउनु इतिहासमा अगाडिको एउटा पाइला थियो । सामन्ती उत्पादन सम्बन्ध सामन्ती समाजको आरम्भिक अवस्थामा उत्पादक शक्तिहरूलाई अगाडि बढाउनका निम्ति अनुकूल थिए । कृषि उत्पादनका प्रविधिहरू उन्नत भए र उपकरणहरूमा सुधार भयो । उत्पादनमा फलामका उपकरणहरूको प्रयोगमा विस्तार भयो । कृषि बालीनालीको विविधता र मात्रा दुबै बढे । साथै कालीगढी उद्योग धेरै फुल्यो-फल्यो । चीनमा युद्धरत राज्यहरूमा पानी जम्मा गर्ने ठूलाठूला परियोजनाहरू बनाइयो जस्तो कि सेचुवान प्रान्तको तुचियाङ तटबन्ध आज पनि उपयोगमा आइरहेको छ । नुन बनाउनु, धातु विज्ञान, रेसमी कपडा, कवाई बुनाई, चिनियाँ माटो र माटोका भाँडावर्तन, कसिदाकारीका कार्य चिनियाँ सामन्ती समाजमा धेरै विकसित थिए । कुनबनुमा, बारुद, कागज र ब्लाकबाट छपाइको आविष्कार धेरै पहिले गरिसकिएको थियो ।

परन्तु सामन्ती उत्पादन सम्बन्धहरूको मातहत उत्पादन मूलतः घरपरिवारका आधारमा हुने साना परिमाणका उत्पादन नै थिए । थोरै परिमाणका यी उत्पादन शक्तिहरूको अझ विकासका निम्ति भने अनुकूल थिएनन् । सामन्ती उत्पादन सम्बन्धहरूका मातहत कवास गरेर किसानहरूको ठूलो आवदि क्रूर शोषण उत्पीडनका सिकार थिए र उत्पादनको विकासका सम्भावनाहरू धेरै कम थिए । सामन्ती उत्पादन सम्बन्धहरू र उत्पादक शक्तिहरूका बीचका अन्तरविरोध भूस्वामी र किसानका बीच वर्गअन्तरविरोधका रूपमा प्रतिबिम्बित भयो । यो सामन्ती समाजको प्रमुख अन्तरविरोध थियो । अन्तरविरोधको सर्वोच्च अभिव्यक्ति थिए भूस्वामीको शासनको प्रतिरोधका निम्ति किसानहरूको विशाल आवादीको हतियारबन्द विद्रोह । यस्ता विद्रोह र सङ्घर्ष सामन्तवादको पूरै अवधिका एकलाक्षणिक विशेषता थिए । करिव २०० इशापूर्ण चिन शिह-हुआङद्वारा चीनलाई एकीकरण गर्ने र पहिलो सामन्ती तानाशाहीको स्थापनाको केही समयपछि चीनको इतिहासको पहिलो महान् किसान विद्रोह भड्कियो । त्यसका नेता थिए चेन सेङ र कुआङ । त्यसपछि उन्नाईसौं शताब्दीको मध्यममा ताइपिङ विद्रोहसम्मका २००० वर्षभन्दा पनि लामो अवधिको समयमा सयौं सानाठूला किसान विद्रोह र किसानहरूका क्रान्तिकारी युद्धहरूको हवाला मिल्छ । चीनको इतिहासमा किसान विद्रोहहरूका आकार र सङ्ख्या दुनियाँभरभन्दा धेरै रहेका छन् । 'यी किसान वर्गसङ्घर्ष, किसान विद्रोह र किसान युद्ध नै ऐतिहासिक विकासका वास्तविक प्रेरक शक्ति थिए । रहेक ठूला किसान विद्रोह र किसान युद्धले तत्कालीन शासनमाथि आधर गरेर उनीहरूले सामाजिक उत्पादक शक्तिको विकासलाई केही हदसम्म अगाडि बढाए ।'८ परन्तु चेन पोन्ताजस्ता गद्दारहरूले सामाजिक उत्पादक शक्तिहरूको विकासको श्रेय सामन्ती शासक वर्गद्वारा दिइएको 'सहुलियत' लाई दिने गर्छन् । यो कुरा ऐतिहासिक तथ्यहरूको विपरीत हो । इतिहासमा भूस्वामीहरूले कहिल्यै किसान विद्रोहहरूलाई सहुलियत दिएनन् । उनीहरूले सधैंभरि हत्या, दमन, प्रतिरोधपूर्ण आक्रमण र षड्यन्त्रको सहारा लिए तर 'सहुलियतहरू' कहिल्यै दिएनन् । 'सहुलियतहरू' का बारेमा चेन पोन्ताको सिद्धान्त केवल भूस्वामीहरूको छवि उजिल्याउने एउटा प्रयास थियो ।

गीत/कविता

सहिद पत्नी

गीत

माइला लामा

बमको कालो धुवाँसँगै उडिगयौ प्यारा
संसार सुन्दर बनाउने छोडी काम अधुरा ।

विदेशबाट फर्किएका भाइ पर्खिरा'थे
अरबबाट बहिनी पनि आउँछु भनिरा'थे
दाजुसँगै त्यही महान् बाटो हिड्छौं भन्थे
जनतालाई रुवाउने शासन फाल्छौं भन्थे ।
बमको कालो धुवाँसँगै उडिगयौ प्यारा...

गाउँ-सहरका बूढापाका तिमीलाई सोध्छन्
देशको माया गर्ने आजकल तिमीलाई नै खोज्छन्
मुटु हाम्रो चुँडिलग्यो भन्छन् मजदुर-किसान
डाक्टर साहेब पनि तिम्रै बाटो हिँड्ने भन्छन्
बमको कालो धुवाँसँगै उडिगयौ प्यारा...

सपनामा घरिघरि आउँछौ तिमी रातमा
ब्युँझिएर खोजी हेर्दा छोरी हुन्छे साथमा
क्रान्ति हाँक्ने वीराङ्गना बनाउँछु म यिनलाई
पर्खी बस्छु तिम्रो सपना साकार पार्ने दिनलाई
बमको कालो धुवाँसँगै उडिगयौ प्यारा... ।

असोज २७, नख्खु कारागार ।

qmflGtsf/L ljrf/

■ टङ्क खड्का

जनताले सञ्चालन गरेको क्रान्तिमा समस्या आएपछि
मुख्य नेताहरूबाटै सर्वहारा वर्गले धोका खाएपछि
कतै मिसिए, कतै मिसाइए
बाँकी क्रान्तिकारीलाई युद्धमै पठाएपछि
हजारौं सहिद बनाएर प्राप्त गरेका हतियार
प्रतिक्रान्तिका मतियारलाई बुझाएपछि
महान् जनयुद्धको गौरव र उपलब्धिलाई
किञ्चित पैसामा समाप्त पारेपछि
एउटा सपना देखेर युद्धमा होमिएका योद्धाहरूमा
क्रान्तिकारी विचार नसकिएपछि
क्रान्तिकारी विचार कहिल्यै मर्दैन
क्रान्तिकारी नेतृत्व कहिल्यै थाक्दैन
जनमुक्ति सेनाले युद्धको मैदानबाटै
विजयको सपना देखेको थियो
सर्वहारा वर्गले मुक्तिको दिन पर्खेर बसेको थियो
आम जनसमुदायमा विद्रोही चेतनाको विकास भएको थियो
सच्चा क्रान्तिकारीहरूमा क्रान्तिले विजय मात्र होइन,
प्रतिक्रान्ति रोक्न घनीभूत बहस चल्दै थियो
युद्ध छोड्नु र धोका दिनु आत्महत्या गर्नुजस्तै थियो
त्यसैले त
क्रान्तिकारी विचार कहिल्यै मर्दैन
एउटा सपना ढले पनि अर्को क्षितिज ओझेल पर्दैन
सायद अब कसैलाई शङ्का छैन
हाम्रो अगाडि एकीकृत जनक्रान्तिबाहेक
अर्को कुनै विकल्प छैन
वर्गमुक्तिका लागि
बल प्रयोगको आवश्यकता सकिएको छैन
संसदीय दलाल पुँजीवादविरुद्धको लडाइँ सकिएको छैन
वर्गविहीन समाज, उत्कृष्ट शासन व्यवस्था
वैज्ञानिक समाजवाद स्थापना भएको छैन
त्यसैले सबैले भनौँ
क्रान्तिकारी विचार कहिल्यै मर्दैन
गद्दारहरूले जनताको सुनौलो सपनामा तुसारापात गरे पनि
नूतन विचारसहितको नेतृत्व थाक्दैथाक्दैन
हामीले गरेको क्रान्ति
यथास्थितिका विरुद्ध गुणात्मक परिवर्तन थियो
अफसोच !
केही धोकेबाज नेताहरूको जीवनस्तर मात्र परिवर्तन भयो
कम्युनिस्ट आदर्श र क्रान्तिकारी चरित्र
व्यक्तिगत मुनाफामा बिक्री भयो
जनताले आशा गरेको नेतृत्वबाट
विश्वासघात र गद्दारी भयो
तैपनि
कर्मठ क्रान्तिकारीहरूमा
नयाँ मोडेलको क्रान्तिचेतको विकास भयो
फलस्वरूप एकीकृत जनक्रान्ती र वैज्ञानिक समाजवादको
नयाँ कार्यदिशा उदय भयो ।

कैलाली, हाल पोर्चुगल

छैटौं पार्टी पुनर्गठन ...

हो। हामी पार्टी पुनर्गठन दिवसको यो सुखद अवसरमा तपाईं सबैलाई अपिल गर्न चाहन्छौं- आउनुहोस्, शोषणविहीन, जातिविहीन, धर्मविहीन, वर्गविहीन सुन्दर वैज्ञानिक समाजवादी सत्ता निर्माणका लागि अगाडि बढौं', अपिलमा भनिएको छ।

नेपालमा सैन्य अखडा कायम गर्ने अमेरिकी षड्यन्त्रको प्रतिरोध गरिरहेको ने.क.पा. र उक्त पार्टीमाथि अमेरिका, भारतजस्ता साम्राज्यवादी देशहरूले अनेक षड्यन्त्र गरिरहेको, देशभक्तिको आन्दोलन दबाउन षड्यन्त्र भइरहेको र वली नेतृत्वको सरकार त्यसको गोटी भइरहेको आरोप पनि नेकपाले लगाएको छ। साताव्यापी पार्टी पुनर्गठन दिवस मनाउन लागिरहेको उक्त पार्टीले आन्दोलनमय शैलीले दिवस सम्पन्न गर्ने पनि जनाएको छ।

आस्थाका आधारमा ...

सङ्गठनका नेता-कार्यकर्तालाई बिनासर्त रिहा गर्न माग गरेका छन्।

अध्यक्ष विश्वकर्माले कात्तिक २६ गते बाजुराको हिमाली गाउँपालिकाको विक्षु गाउँबाट सङ्गठनको कामको सिलसिलामा खटिरहेका मोर्चाका सचिवालय सदस्य वीरबहादुर तिरुवालाई गिरफ्तार गरेको भन्दै तत्काल रिहाइको माग गरेका छन्। नेकपामाथि दमन गरेर विदेशी शक्तिको चलखेललाई प्रोत्साहन दिन लागेको भन्दै वर्तमान सरकार वास्तविक शान्ति, समृद्धि र विकासका पक्षमा नरहेको विश्वकर्माको विज्ञप्तिमा उल्लेख छ।

उपचारमा शक्तिकेन्द्र ...

उपचार-कूटनीति प्रयोग गर्दै चिनियाँहरूले 'हामी तपाईंको निःशुल्क उपचार गरिदिन्छौं' भनेका थिए। वलीले चिनियाँहरूको त्यो आग्रहलाई ठाडै अस्वीकार गरिदिँदै 'थ्याङ्क्यु योर एक्सलेन्सी हेल्प' भनेको बालुवाटार निकट स्रोतले बताएको छ। त्यसैगरी भारतीय पक्षले 'तपाईंको मिर्गौला उपचार भारतमै भएको हो। फलोअप गर्न पनि सजिलो हुन्छ। सबै उपचार निःशुल्क हुन्छ, अन्यत्र नजानुस्' दबाबकै शैलीमा भन्ने गरेको छ। २०६४ सालमा दिल्लीस्थित इन्द्रप्रस्थ एपोलो अस्पतालमा मिर्गौला प्रत्यारोपण गरिएको थियो। प्रमको मिर्गौलामा क्रियटिनिनको मात्रा ६.३ भएकाले मिर्गौलाले १० प्रतिशत पनि काम गरेको छैन। त्यसैले प्रम वलीको तेस्रोपटक मिर्गौला प्रत्यारोपण गर्नुपर्ने भएको छ। चीन र भारतको अनुरोधलाई पन्छाउँदै प्रम वली भने उपचारका लागि अमेरिका जाने भएका छन् र त्यसको तयारीका लागि निकटस्थहरू अनेक बहानामा अमेरिका आउ-जाउ गरिरहेका छन्। सबै तारतम्य मिलेपछि उपचारका लागि प्रस्थान मिति र स्थान औपचारिक रूपले सार्वजनिक गर्ने तयारी छ।

पोखराबाट पत्रकार ...

सदस्य एवम् कास्की जिल्ला संयोजक रमाकान्त बास्तोलाले पत्रकार घिमिरेलाई तुरुन्त रिहा गर्न माग गरेका छन्। उनीहरूले राज्यद्वारा प्रेसमाथि भइरहेको हस्तक्षेप तत्काल बन्द गर्न समेत अपिल गरेका छन्। यसै विच पत्रकार घिमिरेलाई नेपाल पत्रकार महासंघ कास्कीको टोलीले प्रहरी कार्यलय पुगी भेटघाट गर्दै तुरुन्तै रिहाइको माग गरेको छ।

कालापानी-लिपुलेक ...

बिन्दु' मान्ने सहमति भएको बताइन्छ। सन् २०१५ मे १५ मा चीन र भारतका बीचमा लिपुलेक नाकाबाट 'सीमा व्यापार' गर्ने सहमति (बुँदा नं. २८) भएपछि विप्लव नेतृत्वको नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीले सडक सङ्घर्षको नेतृत्व गरेको थियो। वि.सं. २०१८ असोज १९ गते चीन र नेपालका बीचमा सीमा सम्झौता भएको थियो जसमा महाकाली नदी र टिङ्कर नदीलाई सीमा मानिएको छ। लिपुलेकमाथि भारतले दाबी गर्नु र नेपालले बेवास्ता गरेको कारण पनि समस्या बढेको देखिन्छ।

नेपालको लिपुलेकका विषयमा नेपालको अनुमतिबेगर भारत र चीनको अवैध सहमति भएपछि चीनसमेत विवादमा तानिएको हो। त्यही अवसर पारेर समस्यालाई विषयान्तर गर्ने मनसायले केही तत्वले चीनको विरुद्धसमेत भ्रम फैलाउने कोसिस गर्दै आएका थिए। त्यसैक्रममा कात्तिक २८ गते राती ९ बजे काठमाडौंस्थित चिनियाँ दूतावासले चीन सरकारको धारणा सार्वजनिक गरेको छ। दूतावासद्वारा वितरित तथा विदेश मन्त्रालयका प्रवक्ता जेङ सुआङले जारी गरेको विज्ञप्तिमा भनिएको छ, 'कालापानी क्षेत्रबारे नेपाल र भारतले शान्तिपूर्ण वार्ता गरेर समाधान खोज्न आवश्यक छ।' चिनियाँ राजदूतावासका प्रवक्ता वाङ सिआवो-लङले भनेका छन्, 'यो हाम्रो आधिकारिक धारणा हो। कालापानी समस्याको समाधान शान्तिपूर्ण र मित्रवत् वार्ता नै हो। हामी दुवै पक्षलाई त्यसको सफलताका लागि कामना गर्दछौं।'

चीनले नेपालको भूभाग अतिक्रमण गरेको आरोप लागिरहेको बेला उक्त आरोपको खण्डन गर्दै भनिएको छ, 'केही गैरजिम्मेवार सञ्चारमाध्यम र समूहले चीनले पनि नेपाली भूमि अतिक्रमण गरेको समाचार लेखेका छन्। यो आरोप आधारहीन छ। सही के र गलत के भन्नेमा भ्रम पार्न यस्तो प्रचार गरिएको स्पष्ट छ।'

चीन र नेपालको सीमा सम्झौता वि.सं. २०१८ (सन् १९६१) मा भएअनुसार महाकाली र टिङ्करलाई सीमा नदी मानिएको छ। त्यसो हुँदाहुँदै भारतको इसारामा महाकाली नदीदेखि झन्डै ३१ किमिपूर्वको लिपुलेक भञ्ज्याङ हुँदै चीन-भारत अन्तरदेशीय व्यापार गर्ने सहमति किन गरियो त ? भन्ने प्रश्नमा भने चिनियाँ अधिकारीहरू मौन बसेको देखिन्छ। नेपाली भूमिमा दुई देशले भोगचलन गर्ने भनी सहमति गर्नु र त्यसमा नेपालको संलग्नता नहुनु नै चीनप्रतिको नेपाली जनमतको आशङ्का हो। चीनको त्यही कमजोरीमा टेकेर नेपालमा चीनविरोधी शक्तिहरू सल्बलाएको हुनसक्छ। चीनले आफूलाई भारतको हस्तक्षेपकारी कार्यबाट पृथक राख्न आवश्यक छ।

उपचुनाव सशक्त ...

खाँट्टी राष्ट्रवादी भएको भन्दै आएको केपी सरकारले यति ठूलो राष्ट्रघात हुँदा पनि भारतीय साम्राज्यवादको विरोध गर्नुको सट्टा जनतालाई झुक्याउन र सामाजिक दलाल फासिवादी सत्ता सुदृढ गर्न उपनिर्वाचनको नाटक मञ्चन गरेको छ। लोकतन्त्रको वकालत गर्न सरकारले राष्ट्रियता, जनतन्त्र र जनजीविकाको सङ्घर्ष गर्ने सम्पूर्ण शक्तिलाई दमन गर्दै आएको छ। त्यसैले हाम्रो पार्टीले यो उपचुनावको सशक्त बहिष्कार गर्ने पार्टी निर्णय गरेको छ।'

महासचिवको विज्ञप्तिमा अगाडि भनिएको छ, 'यो सरकारले गरेको राष्ट्रघात, महँगी, भ्रष्टाचार, बेरोजगारीलाई यस्ता संसदीय चुनावहरूले समाधान गर्न नसक्ने भएकाले श्रमिक तथा उत्पीडित वर्ग, सम्पूर्ण न्यायप्रेमी जनसमुदायलाई यो चुनाव बहिष्कार गर्न पार्टी अपिल गर्दछ।'

वली सरकार र सत्तामा सामेल पार्टीका गतिविधिमाथि पार्टीले प्रतिबन्ध लगाएको स्पष्ट पार्दै विज्ञप्तिमा भनिएको छ, 'विगत आठ महिनादेखि यो सामाजिक फासिवादी दलाल सरकारले हाम्रो पार्टीमाथि प्रतिबन्ध थोपरेको छ। उक्त प्रतिबन्धको चौतर्फी विरोध हुँदाहुँदै पनि हत्या हिंसा र गिरफ्तारी जारी राखेको छ। यो सरकारले हाम्रो पार्टीमाथिको प्रतिबन्ध नहटाएसम्म उपचुनावका कार्यक्रमहरूमा सरकार र सत्तामा सामेल पार्टीहरूका गतिविधिलाई प्रतिबन्ध लगाउने निर्णय गरेको छ। तसर्थ आमजनतालाई सरकारी पार्टीका चुनावी कार्यक्रमहरूमा सहभागी नबन्न विशेष अनुरोध गर्दछौं।'

महासचिव विप्लवको विज्ञप्तिको अन्त्यमा भनिएको छ, 'देशैभरि निरङ्कुशता र सर्वसत्तावादी फासिवादी सरकारको उक्साहटमा लागेर जनता र हाम्रो पार्टीविरुद्ध दमनमा सहभागी नबन्न नेपाल प्रहरी र सशस्त्र प्रहरीलाई अनुरोध गर्दछौं।'

नेपालमाथिको भारतीय ...

'गो ब्याक इन्डिया फ्रम नेपाल' लेखिएको ब्यानरसहित बेल्जियमस्थित विभिन्न राजनीतिक सङ्गठन, एनआरएन, जातीय तथा क्षेत्रीय सङ्घसंस्थाहरूको उपस्थितिमा भारतीय दूतावास, ब्रसेल्समा नाराजुलुस गरिएको हो।

नेपाली जनप्रगतिशील मोर्चा बेल्जियमको विशेष पहलमा आयोजना गरिएको उक्त कार्यक्रममा यहाँका सबै राजनीतिक सङ्गठनका नेतृत्वहरूले भारतको अन्यायपूर्ण गतिविधिको घोर बिरोध गरेका छन्। प्रतिकूल मौसमलाई चुनौती दिँदै दूताबासअगाडि 'गो ब्याक इन्डिया, कालापानी, लिम्पियाधुरा, लिपुलेक हाम्रो हो, भारतीय साम्राज्यवाद मुर्दावाद' लगायत नारा लगाएका थिए।

नेपाली जनप्रगतिशील मोर्चा बेल्जियमका अध्यक्ष मेख गुरुङले सञ्चालन गरेको कार्यक्रममा नेपाली जनप्रगतिशील मञ्चका अध्यक्ष जित लामा, प्रवासी नेपाली मञ्चका महासचिव चन्द्र शर्मा, प्रवासी नेपाली एकता समाजका अध्यक्ष बालकृष्ण कँडेल, नेपाली सङ्घीय समाजका अध्यक्ष नेत्र मगर, नेफिन बेल्जियमका उपाध्यक्ष होम गुरुङ, जनसम्पर्क समिति बेल्जियमकी सभापति सीता सापकोटा, एनआरएन बेल्जियमका अध्यक्ष चित्र सुवेदी, एनआरएनका केन्द्रीय सहकोषाध्यक्ष लोक दाहाललगायत अन्य सङ्घसंस्थाका व्यक्तिहरूले भारतीय विस्तारवादी/साम्राज्यवादी नीतिको विरोध गर्दै मन्तव्य राखेका थिए। नेपाली जनप्रगतिशील मोर्चा युरोपका अध्यक्ष विष्णु भुजेलले ज्ञापनपत्रको मर्मबारे बुझाउँदै सबैमाझ पढिसकेपछि दूतावासमा बुझाइएको युरोपबाट प्राप्त समाचारमा जनाइएको छ।

नेकपाका नेता-कार्यकर्ता गैरन्यायिक हिरासतमा

रातो खबर संवाददाता/काठमाडौं

पछिल्ला ७ महिनामा सरकारले नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीका सयौं नेता तथा कार्यकर्तालाई गैरन्यायिक ढङ्गले हिरासतमा बन्दी बनाएर राखेको छ। अदालतले पटकपटक छाड्ने आदेश दिए पनि अदालतको आदेशलाई अवज्ञा गर्दै सरकारले नेता-कार्यकर्तालाई पटकपटक अदालतको ढोकाबाट पुनः गिरफ्तार गरी गैरकानुनी ढङ्गले नक्कली मुद्दा तयार गरेर बन्दी बनाएको हो।

गत जेठ २५ गते कास्की अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको उरिमामा विद्यार्थी सङ्गठनको बैठक बसिरहेको ठाउँमा घेरा हालेर २० भन्दा बढी नेता-कार्यकर्तालाई प्रहरीले गिरफ्तार गर्‍यो। गिरफ्तारीमा परेकामध्ये ३ जना अहिले चितवन जिल्ला कारागारमा छन्।

कास्कीबाट गिरफ्तार नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीका तत्कालीन कास्की जिल्ला सचिव जङ्गबहादुर भण्डारी, अखिल क्रान्तिकारीका केन्द्रीय सदस्य मिलन राई र काजी गुरुङलाई उच्च अदालत पोखराले दुईपटकसम्म साधारण तारेखमा रिहा गर्न आदेश दियो तर आदेश दिएलगत्तै अदालतको ढोकाबाट तीजनालाई पुनः गिरफ्तार गरी जिल्ला प्रहरी कार्यलय तनहुँ लगियो। गिरफ्तारीपछि तीनजनालाई मुद्दा तयार गरी जिल्ला प्रशासन कार्यालय तनहुँमा पेस गरियो। जिल्ला प्रशासन कार्यालय तनहुँले साधारण तारेखमा रिहा गर्न आदेश दियो तर पुनः प्रहरीले गेटबाट गिरफ्तार गरी जिल्ला प्रहरी कार्यालय स्याङ्जा पुर्‍यायो। जिल्ला अदालत स्याङ्जाले समेत तीनजनालाई थुनामा राख्नुपर्ने कुनै कारण नदेखिएकाले तुरुन्त छाड्ने आदेश दियो तर उनीहरू पुनः स्याङ्जा अदालतको ढोकाबाटै अदालतको आदेशविपरीत गिरफ्तार भए। गिरफ्तारीमा परेका तीनजनालाई पुनः नयाँ मुद्दा तयार पारी जिल्ला प्रहरी कार्यालय गोरखा लगियो। त्यहाँबाट समेत पुनः अदालतको आदेश आयो- गिरफ्तार गर्नुपर्ने र थुनामा राख्नुपर्ने यथोचित तथ्य केही छैन। यिनीहरू तीनैजनालाई तुरुन्त छाड्नू।

अदालतको आदेशलाई तेस्रोपटक अवज्ञा गर्दै प्रहरीले उनीहरूलाई पुनः अदालतको गेटबाट गिरफ्तार गरी जिल्ला प्रहरी कार्यालय लमजुङ लग्यो। लमजुङमा समेत गिरफ्तार गर्नुपर्ने र थुनामा राख्नुपर्ने कुनै कारण नभएकाले साधारण तारेखमा छाड्न आदेश भयो। लमजुङबाट समेत चौथोपटक अदालतको आदेशलाई अटेर गर्दै पुनः तीनैजनालाई गिरफ्तार गरेर जिल्ला प्रहरी कार्यालय पर्वत लगियो। पर्वतमा समेत गिरफ्तार गर्नुपर्ने र थुनामा राख्नुपर्ने कुनै कानुनी आधार नभएकाले तुरुन्तै छाड्नू भनी अदालतले आदेश दियो तर पाँचौंपटक पुनः गिरफ्तार गरी उनीहरुलाई गैरन्यायिक रूपमा जिल्ला प्रहरी कार्यालय बागलुङ लगियो। बागलुङमा रहँदारहँदै सर्वोच्च अदालतमा बन्दी प्रत्यक्षीकरण रिट दर्ता भयो। त्यसलगत्तै तीनैजनालाई सर्वोच्चमा उपस्थित गराइयो। बहस भयो। तुरुन्तै छाड्नू भन्ने आदेश पनि भयो तर उनीहरू सर्वोच्चको ढोकाबाट पुनः गिरफ्तार भए। त्यसपछि उनीहरूलाई नवलपुर लगियो र प्रहरीलाई दुर्व्यवहार गरेको मुद्दा लगाउँदै ५ हजार धरौटी मागियो। पटकपटक अदालतको आदेशको अवज्ञा गर्दै अदालतको गेटबाट हत्कडी लगाइएकाहरूबाट प्रहरीमाथि दुर्व्यवहार भएको मुद्दा लगाउनु आफैंमा राजनीतिक पूर्वाग्रह हो भन्छन् नागरिक अगुवा नरेश गुरागाईं। त्यति मात्र होइन, नवलपुरमा धरौटी रकम बुझाउन पुगेका परिवारलाई समेत प्रहरीले नियन्त्रणमा लिएर केराकार गरेका थिए र उनीहरूले धरौटी रकम तिर्न पाएका थिएनन्। तीनैजना अहिले चितवन कारागारमा छन्।

यसै सन्दर्भमा उनीहरुलाई गिरफ्तार गर्नुपर्ने कुनै बलियो कानुनी आधार नभएको अधिवक्ता सन्तोष कोइराला बताउँछन्। कारागारबाट समेत धरौटी रकम बुझाएर छाड्नू भन्ने आदेश भएमा पुनः गिरफ्तार गरेर अन्यत्र लैजान सक्ने भएकाले उनीहरूले कारागार रोजेको हुनसक्ने अधिवक्ता कोइरालाको तर्क छ। उनी अदालतको आदेशलाई समेत अवज्ञा गर्नु सरकारको न्यायिक सर्वोच्चताको बर्खिलाप भएको बताउँछन्।

भण्डारी, राई र गुरुङ मात्रै होइन, अहिले देशभर नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीका दर्जनौं नेता-कार्यकर्ता पटकपटक अदालतको आदेशविपरीत गैरन्यायिक हिरासतमा छन्। राज्यले आफैंले बनाएको संविधानविपरीत गतिविधि गरिरहेको कानुनविद्हरूको तर्क छ। उनीहरू भन्छन्- स्वतन्त्रतापूर्वक शान्तिपूर्ण तरिकाले भेला हुन पाउने, बैठक बस्न पाउने, राजनीतिक दल र सङ्गठन खोल्न पाउने अधिकारलाई राज्यले खोसेको देखिन्छ। यो प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्तविरुद्ध भयो। सरकारको यो कदमले अन्ततः सरकारलाई नै घाटा पुर्‍याउँछ।

यस्तै कास्कीका तत्कालीन जिल्ला कृष्ण वाग्ले 'रूपेश' लाई पटकपटक अदालतले छाड्ने आदेश दिए पनि प्रहरीले पक्राउ गरिराखेको छ।

नेकपा जाजरकोट इन्चार्ज ओली पक्राउ

काठमाडौं : विप्लव नेतृत्वको नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी जाजरकोटका इन्चार्ज प्रेम प्रकास ओली धमिल पक्राउ परेका छन्। बाँकेको कोहलपुरबाट प्रहरीले बिहीबार राती प्रेम प्रकाश ओलीलाई पक्राउ गरेको हो। इलाका प्रहरी कार्यालय कोहलपुरबाट खटिएको प्रहरी टोलीले कोहलपुर २ बाट उनलाई नियन्त्रणमा लिएको थियो। सरकारले विप्लव नेतृत्वको नेकपालाई प्रतिबन्ध लगाएपछि प्रहरीले उक्त पार्टीका नेता कार्यकर्तालाई नियन्त्रणमा लिने गरेको छ। कोहलपुर प्रहरी स्रोतका अनुसार जिल्ला इन्चार्ज ओलीलाई अहिले इलाका प्रहरी कार्यालय कोहलपुरमा राखिएको छ।

नेपाल आयल निगम लिमिटेडको खाना पकाउने ग्यास (एलपी ग्यास) प्रयोगकर्ताहरूलाई सुरक्षा सम्बन्धी अति आवश्यक जानकारी

एल.पी. ग्यास अत्यन्तै प्रज्वलनशील पेट्रोलियम पदार्थ भएकोले यसको पर्याप्त सतर्कता र सावधानी अपनाउनु जरुरी हुन्छ। यसैले खाना पकाउने ग्यासको चुहावटले दुर्घटनाबाट बच्न देहायका कुरामा विशेष ध्यान पुर्‍याउन सम्पूर्ण उपभोक्ता वर्गमा नेपाल आयल निगम अनुरोध गर्दछ।

दुर्घटनाबाट बच्न ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

१. सिलिण्डर ल्याउँदा लैजाँदा नगुडाऔं। भान्सामा सिलिण्डर सँधै ठाडो राखी प्रयोग गरौं। सुताएर, घोप्ट्याएर प्रयोग नगरौं।
२. रेगुलेटर, रबर पाइप, चुलोजस्ता उपकरणहरू गुणस्तर भएको मात्र प्रयोग गरौं। साथै हरेक दुई वर्षमा ग्यासको पाइप फेरौं। खाना पकाउँदा सँधै झ्यालढोका खुला राखौं र सुतीको कपडा लाएर मात्र खाना पकाउने गरौं।
३. काम सकेपछि सँधै रेगुलेटर बन्द गर्न नबिर्सौं।

ग्यास चुहावट भएमा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

१. खाना पकाउने स्थानमा एल.पी.ग्यासको तिखो गन्त्र आइरहेको छ भने ग्यास चुहिएको छ भन्ने बुझ्नुपर्दछ। ग्यास लिग भएमा पहिले रेगुलेटरको र पछि चुलोको नव बन्द गरौं।
२. ग्यास हावाभन्दा गह्रौं हुने भएकोले तल भुईंमा बस्छ त्यस्तो अवस्थामा झ्यालढोका सबै खुला गरौं र आगोको झिल्का निस्कने वस्तुहरू जस्तै ग्यास चुलो, सलाई, लाइटर, धुप आदि नबालौं। साथै बिजुलीबत्तीलगायत कुनैपनि वस्तु नचलाऔं।
३. ग्यास लिग भइरहेमा सिलिण्डरबाट रेगुलेटर छुटाई भल्वमा सेफ्टी क्याप लगाएर घरबाहिर खुला ठाउँमा राखौं। र छिटो भन्दा छिटो नजिकको ग्यास विक्रेता वा सम्बन्धित ग्यास उद्योगलाई खबर गरौं।

सचेत र सावधान हुनु नै सुरक्षित हुनु हो।
उपभोक्ताको हितमा
नेपाल आयल निगम लिमिटेड

नेपाल आयल निगम लिमिटेड,
केन्द्रीय कार्यालय, बबरमहल
फोन : ४२६२९७०, ४२६३४८५

हुलाक द. नं. ११/०७२/७३ काठमाडौं जि.का. द. नं. १०७/०७१/७२ वर्ष ५, अङ्क २१, पूर्णाङ्क २१६ रातो खबर

नियमित

नख्खुजेलबाट माइला लामाको अपिल

प्रिय देशभक्त साहित्यकार एवम् कलाकार मित्रहरू !

कला र साहित्यको क्षेत्रमा काम गर्नेहरू छिटो सत्य देख्छन् र अरूले भन्दा चाँडो यथार्थ बोल्छन् अनि दुनियाँलाई झकझकाउँछन्; यो साहित्यकार, कलाकारहरूको विशेषता हो। शायद सुगौली सन्धिपश्चात् बारबार दुखेको र अपमानित भएको नेपाल इतिहासको यस घडीमा गहिरो पीडामा परेको छ। छिमेकी नाउँको मिचाहा साँढे ३७२ वर्ग किलोमिटर नेपाली जमिन दिनदहाडै आफ्नो नयाँ नक्सामा समावेश गरेर नेपाल र नेपालीको हुर्मत लिइरहेको छ।

हुन त नेहरु डक्ट्रिनदेखि श्यामशरण डक्ट्रिनसम्म र सिक्किमपछि तराई खाने इन्द्रिरा गान्धीको घातक योजना प्रकाशमा नआएको हैन। यी सबै पीडा र खेदजनक हर्कत पचाउँदै आएको नेपाल अब औपचारिक रूपमा कसैको पाउमुनि दबिन तयार छ या नालापानीको महान् विरासत बोक्न तयार छ; त्यो हामीले भोग्न बाँकी छ र के हुन्छ भन्ने निर्णय हाम्रो हातमा छ। आशा र विश्वास गरौं, विश्वविजेताको सपना बोकेका अङ्ग्रेजलाई यो हिमाली देशले साहस, वीरता, जनएकता र खुँडा खुकुरीको बलमा नाकाम बनाएको थियो।

> *कला-साहित्यको त अन्तर्राष्ट्रिय भाषा हुन्छ। यसैले यस मामलामा हामी भारतीय साहित्यकार तथा कलाकारलाई पनि अपिल गर्न किन सक्दैनौं ? अन्तर्राष्ट्रिय कला-जगत्‌लाई नेपाल र नेपालीसँग ऐक्यवद्धताको लागि अपिल गर्न किन सक्तैनौं ? अवश्य पनि हामीले यो अपिल गर्नुपर्दछ। हामीसँग उपलब्ध तथ्यहरुले भन्छ, भारतले दाबी गर्ने कुनै ठाउँ छैन। यो मामलामा गज्जबको राष्ट्रिय एकता पैदा भएको छ, जुन बिरलै बन्ने गर्छ।*

आज ३७२ वर्ग किलोमिटर भू-भागबाट एसियाका थुप्रै साना देशहरू (आसाम, गोहा, सिक्किम, कास्मिर आदि) को अस्तित्व मेटाउने एसियाको साम्राज्यवादी भारतलाई कालीपारि लघार्न सक्छौं कि सक्दैनौं ? मातृभूमिले भन्छिन्, सक्नुपर्दछ, सक्छौं पनि, यसको विकल्प छैन। यहाँ लडाइँको कुरा छैन, स्वाभिमानको कुरा छ। बम बारुदको सवाल छैन, मातृभूमिको कुरा छ। त्यसो त मृत्युसँग नडराउनेलाई पराजित गर्ने अस्त्र आजसम्म संसारमा कोहीसँग छैन। जब हामी धर्ती आमाका लागि सबै कुरा व्यहोर्न तयार हुन्छौं, हामीले हार्नुपर्ने कुनै कारण छैन अर्थात् कालीवारिको नेपालमा भारतीय हैकम कायम रहन दिनुपर्ने कुनै तथ्य छैन।

यो सङ्गीन घडीमा, म हरेक दिन पत्रपत्रिकामा समाचारहरू पढिरहेको छु देशभक्त नेपालीको प्रतिरोधको। हरेक टीभीमा हेरिरहेको छु युवा आत्मविश्वास र आक्रोशको अनि सुनिरहेछु विश्लेषणहरू राष्ट्रवादको। सामाजिक विकृतिविरुद्ध तरबारभन्दा धारिलो र र धनुषकोणभन्दा तिखो प्रहार बोल्ने देशका साहित्यकार किन चुप छन् ? हजारौं लाखौंलाई मञ्चबाट रुवाउन सक्ने, उद्वेलित बनाउन सक्ने सिद्धहस्त कलाकारहरू कहाँ छन् ? के उनीहरूको छाती दुखेको छैन ? नेपाली आमाको आँसुको पीडाले छोएको छैन ? प्रत्येक जनआन्दोलनमा अग्रणी मोर्चामा खटिने कविहरूका कलम भुत्ते भए ? के देशभक्तिको आन्दोलन चाहिएको छैन ? जरुर चाहिएको छ। यसैले म आशा गर्छु, हाम्रा देशका साहित्यकार, कलाकार एउटा साझा मञ्चमा सडकमा हुनेछन्; नेपालको भूमि छाड्न र भारत आफ्नै भूमि फर्किजान आह्वान् गनेछन्।

कला-साहित्यको त अन्तर्राष्ट्रिय भाषा हुन्छ। यसैले यस मामलामा हामी भारतीय साहित्यकार तथा कलाकारलाई पनि अपिल गर्न किन सक्दैनौं ? अन्तर्राष्ट्रिय कला-जगत्‌लाई नेपाल र नेपालीसँग ऐक्यवद्धताको लागि अपिल गर्न किन सक्तैनौं ? अवश्य पनि हामीले यो अपिल गर्नुपर्दछ। हामीसँग उपलब्ध तथ्यहरूले भन्छ, भारतले दाबी गर्ने कुनै ठाउँ छैन। यो मामलामा गज्जबको राष्ट्रिय एकता पैदा भएको छ, जुन बिरलै बन्ने गर्छ। आशा गरौं, निकट भविष्यमा सशक्त र प्रभावकारी कार्यक्रम, रीष्ट्र्यताको आन्दोलन नेपालका साहित्यकार एवम् कलाकारहरूका तर्फबाट सशक्त रूपमा अघि बढ्नेछ।

माइला लामा
नख्खु कारागार, ललितपुर
कात्तिक २५

निर्देशक : **अनिल शर्मा**, प्रबन्धनिर्देशक : **भीमप्रसाद चापागाई**, सम्पादक : **अशोकप्रसाद सुवेदी**, कार्यकारी सम्पादक : **प्रकाश दुम्रे**, प्रकाशक : **रातोखबर प्रकाशन गृह प्रा.लि.**, कार्यालय : बागबजार, काठमाडौं, email: ratokhabar@gmail.com, website : www.eratokhabar.com, मुद्रण : सुजल अफसेट प्रेस, बागबजार, काठमाडौं